

NEPAL VISION

27. ÅRGANG NR. 1 - SOMMER 2018

Dansk-Nepalesisk Selskab

har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, medlemsblad og møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse

Kongensgade 17A
3550 Slangerup
E-mail: lars@nepal.dk

Website

www.nepal.dk

Medlemskab

Enkeltpersoner: 170 kr.
Par: 220 kr.
Studerende: 100 kr.
Firma: 420 kr.
Konto nr.: 8125-0007172109

Tilmeld betalingservice

PBS-nr. 06651844, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab - ét bogstav efterfulgt af 3 eller 4 cifre.

Nepal Vision

Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X

Redaktion

Lars Gundersen (ansv.), Jørgen Rendsvig, Julie Damgaard, Lone Petersen, Lillian Steenholt og Knud West Hansen.

Annoncepriser

1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk

LaserTryk.dk

Forsidefoto

John Ehbrecht

INDHOLD

Formanden har ordet	3
Af Lars Gundersen	
På trek i Humla	4
Af John Ehbrecht	
Lykke og materiel velstand	7
Interview med Frank Erichsen Af Niels Damsgaard Hansen	
Klavs Becker-Larsen in memoriam	12
Af Lars Gundersen	
Valgåret 2017	14
Af Jørgen Rendsvig	
50 års jubilæum	17
Evaluering af dansk udviklingsbistand	18
Af Jan Møller Hansen	
Det, som virker	24
Læringsgrupper for landbofamilier Af Anne Mette Nordfalk	
Livsstilssygdomme	28
Den næste store sundhedsudfordring i Nepal Af Marieke Leemreize	
Fra Liz Hawley i Kathmandu	31
Af Kunda Dixit	
Løst og fast	32
Af Jørgen Rendsvig	
Efter skælv	34
Af Rune Bolding Bennike	
Arrangementskalender	Bagsiden

Formand og ansvarshavende redaktør
Lars Gundersen
Telefon: 47 16 12 20
lars@nepal.dk

Næstformand, kasserer & medlemshåndtering
Birgit Nielsen
Telefon: 44 44 14 72
birgit@nepal.dk

Sekretær
Jørgen Rendsvig
jorgen@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem, medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Kristina Djurhuus Christiansen
kristina@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Jens V. Frederiksen
jens@nepal.dk

Suppleant
Nana Lange
nana@nepal.dk

Suppleant
Inger Marie Arildsen
inger_marie@nepal.dk

Suppleant
Lillian Steenholt
lillian@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Bent Thygesen
bent@nepal.dk

Billedredaktion, layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

FORMANDEN HAR ORDET

Strømafbrydelser, der i årevis var en daglig plage, er efterhånden kun en lille og sjælden gene. Vandforsyningen er ved at ankomme til Kathmandu fra nord. Handlen går godt. Valgene har været afholdt i god stil, og økonomien viser klare og positive tendenser. Således ser BNP ud til at kunne krydse tre trillioner NPR (130 mia. kroner) efter endnu et år med nær 6% vækst. Og dermed krydser nepalesernes årlige indkomst her i 2018 endelig 1.000 USD - en stigning på over 30% inden for de seneste år. Og trods stadige udfordringer med fx korruption, uretfærdighed og marginalisering er fremgangen ikke til at tage fejl af. Det er velfortjent og noget, vi formodentlig alle kan glæde os over.

Her i foråret forsøgte tre danskere sig på Everest. Rasmus Kragh og Jakob Urth ville gå uden ilt og support, Carsten Lillelund Pedersen ville gå på klassisk vis med ilt. I sidste ende lykkedes det for Jakob Urth sammen med Lakpa Rinji Sherpa at nå toppen af Everest, dog med med ilt. Det er den første danske bestigning af verdens højeste bjerg siden 2014. Det er også første bestigning, efter det svære Hillary Step lige under toppen er forsvundet. Jakob Urth er den 18. dansker på verdens tag – stort tillykke til ham.

Apropos Everest, så mistede vi i Selskabet et æresmedlem her i foråret, nemlig legendariske Klavs Becker-Larsen, som blev 90 år.

Hold øje med hjemmesiden og Facebook samt selvfølgelig arrangementskalenderen på bagsiden af Nepal Vision. Der kommer en stribe meget spændende foredrag i København og Aarhus. Vi glæder os til at se jer i godt selskab.

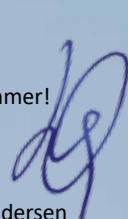
Samtidig begynder vi lige så langsomt at lade op til vores 50-års jubilæumsdag, tirsdag den 29. januar 2019. Der er ikke mange kulturforeninger med samme flotte historie – og selvfølgelig skal vi fejres. Vi kommer i løbet af efteråret med et program for jubilæet.

Det er desuden en glæde at kunne markere redaktionens flotte arbejde med Nepal Vision. Dette Nepal Vision er faktisk et 25 års-jubilæums-

nummer, hvilket i al beskedenhed er meget godt klaret. Det første nummer af Nepal Vision udkom i foråret 1993 - i en noget mere ydmyg udgave end i dag, nemlig i A5-format og i sort/hvid.

Har du en god historie om Nepal, så send endelig din artikel til redaktionen, som altid er på jagt efter nyt fra Nepal.

God sommer!

Lars Gundersen

PÅ TREK I HUMLA

Tekst og foto: John Ehbrecht

Simikot med landingsbanen lige ved byen

På mine ture til Nepal har det altid været mest interessant for mig at besøge steder, hvor jeg kan komme helt tæt på befolkningen og kulturen. Så da muligheden dukkede op for at komme på trek i Humla og bo lokalt, greb jeg den med det samme. Jeg så frem til at tage en masse billeder i små landsbyer i bjergene.

Uret ringer kl. 4.30 i Nepalgunj. Jeg skal være i lufthavnen kl. 5.00, og måske kan jeg komme med første fly til Simikot. Jeg er den første, der kommer til lufthavnen. Der er vist gået noget galt med kommunikationen, for jeg må vente en times tid, før lufthavnen åbner. Ved check-in viser det sig, at jeg skal med fly nummer to, da det første kun er cargo.

Turen til Simikot foregår i en lille Twin Otter, som bruges meget i Nepal, da den passer godt til de korte landingsbaner i bjergene. Det er en flot tur op gennem Himalaya, og jeg prøver at glemme, at flyet er 40 år gammelt.

Simikot ligger i den vestlige del af Nepal i 2950 m højde, og alt skal flyves herop. I Simikot bor der ca. 5.700 mennesker.

Da jeg ankommer til Simikot, står Tsering klar for at modtage mig med et skilt med mit navn på. Jeg skal dog lige have kontrolleret mine papirer, inden jeg forlader lufthavnen. Det skal vise sig at komme til at tage noget tid. Netop i dag er en ny regel trådt i kraft, hvor man skal have en særlig tilladelse til at færdes i dette område. Så jeg bliver bedt om at følge med til nærliggende politi/militær område. Jeg hilser på mange generaler og officerer, og det er mit indtryk, at de gerne vil hjælpe mig og prøver at kontakte andre kontorer for at løse problemet.

Jeg ved ikke helt, hvilken trussel jeg udgør i denne lille landsby i Himalaya, men regler er regler. Efter et par timer bliver alle enige om, at hvis de kan få 3 kopier af mit pas, kan jeg slippes løs i Simikot. Det ordner Tsering, og vi kan nu gå mod det første lille tehus på turen. Jeg trænger også til morgenmad nu.

Efter en gang dal bhat går vi fra Simikot mod byen Torpa, som ligger i 3240 m højde. Vejret er fint, det er varmt i solen. På skyggesiderne går vi i sne, men det føles ikke koldt. Turen tager ca. tre og en halv time. Husene her er anderledes end dem,

jeg tidligere har overnattet i i Nepal. I stueplan bor dyrene, på første sal er køkkenet, og øverst er der soverum. Og man kan opholde sig på taget om dagen, i solen. Jeg skal bo hos Tserings familie. De tager venligt imod mig, og viser mig op til husets bedste rum, med udsigt ud over Himalaya, fantastisk!

Der er selvfølgelig festival i den lille by, og jeg skal have dragt på, så jeg ligner alle de andre mænd. Vi danser rundt med bjergene i baggrunden, og der bliver drukket en masse hjemmelavet brændevin – chyang. Chyang laves af byg og brygges af alle i byen. Alle skal man smage på hinandens chyang. Jeg får taget en masse billeder, og alle kigger interesseret og venligt på mig. Det er tydeligt, at de ikke er vant til gæster, men heldigvis vil de gerne fotografere, og flere vil også gerne tage billeder af mig med mit kamera.

Da det bliver mørkt går turen tilbage til huset og en gang dal bhat.

Køkkenerne er utrolig flot lavet, farverige, godt håndværk, og alle køkkenredskaber, tallerkner og krus står fint ordnet på hylterne. I midten af køkkenet står et komfur,

hvor der fyres med brænde. Komfuret bruges til al madlavning og som opvarmning af huset.

Det er tydeligt, at der bliver passet på tingene. Det er et fattigt område, jeg er i, og det er vanskeligt at skaffe nye ting. Alt skal flyves herop.

Efter en god nats søvn vågner jeg op til en fantastisk udsigt over Himalaya. Der bliver bragt varmt vand op, og jeg vasker mig i morgensolen, inden jeg kravler ned ad den stejle stige til køkkenet, hvor bedstemoren har lavet brød til mig. Køkkenerne er noget røgfylde, og jeg tænker, at det måske ikke er sundt at tilbringe dagen derinde, sådan som kvinderne gør. Jeg har senere læst, at mange børn i Humla har luftvejsproblemer, fordi de i de første leveår tilbringer det meste af tiden i køkkenet sammen med deres mor.

Efter morgenmad går vi videre til næste by, som er Bargaun. Det er nemt, det går nemlig nedad. Igen skal jeg overnatte hos Tserings familie. Vi ankommer lige til den næste festival, som er Mani-festival, og igen har de en dragt klar til mig. Fantastisk som de tager imod mig.

Denne gang er det en hvid pelsagtig dragt, som jeg bliver iført. Jeg får smurt smørklat-ter i håret, og der bliver kastet hvidt pulver

på mig, som det hører sig til i denne festival. Det bliver til en underholdende dag med festival hele dagen og masser af hjemmelavet brændevin. Det er tydeligt, at de ikke er vant til turister. Alle kigger meget interesseret på mig og mit kamera, men alle er venlige, imødekommende og vil gerne fotograferes. Det er en stor fordel for mig, at alle kender Tsering. Vi bliver inviteret ind mange steder, og jeg kommer virkelig tæt på folket i denne bjergkultur.

Min guide, Tsering, er 33 år og bor i Simikot sammen med sin kone og datter. Han drømmer om at have en masse gæster i Simikot og guide dem rundt i Humla-området. Lige nu er det ikke så let, fordi det er meget sparsomt med tehuse uden for Simikot. Der er kun et enkelt i Baraushey lige uden for Simikot, og det drives af en ældre dame. Ude i de små landsbyer er det kun muligt at bo privat, og der er meget begrænset plads, men familierne gør alt, hvad de kan for at gøre opholdet så behageligt som muligt. Præcis som man oplever det alle andre steder i Nepal.

Tsering er meget interesseret i at høre om Danmark, og hvordan alt foregår. Han forstår ikke helt, hvorfor vi betaler skat, griner lidt af det, og siger, at han ikke kunne forestille sig at skulle af med nogle af de penge, han tjener som guide. Han fortæller også, at folk i Humla-området føler sig overset

af regeringen. Ingen gør noget for dem. Alt handler om Kathmandu, og derfor rejser mange til hovedstaden for at prøve lykken - og efterlader de ældre tilbage.

Efter et par begivenhedsrige dage skal vi besøge et lille Tharu-folk, som bor i landsbyen Thehe, der ligger i bunden af dalen. Vi bliver mødt af en kæmpestor flok børn fra den lokale skole. De synes, det er spændende med besøg og vil gerne fotograferes. De kæmper en hård kamp - 30 cm foran objektivet - om at komme i fokus. Efter lidt leg med børnene bliver vi mødt af Tserings ven, som byder på en lokal risret, som jeg nyder uden for hans beskedne hytte. Der samler sig hurtigt en lille flok mennesker fra byen, som er meget interesseret i at se, hvem den fremmede er. De kommer med deres børn og stiller gerne op til fotografering. Desværre er det midt i middagssolen, som er virkelig skarp og bestemt ikke det bedste for gode billeder, men jeg skyder alligevel alle de billeder, jeg kan komme til. Jeg håber på, at jeg en dag vil vende tilbage til dette sted og give dem billederne, som jeg har gjort i andre landsbyer i Nepal. Efter nogle fantastiske timer i Thehe går turen op mod Bargaun igen. Det er en stejl opstigning, og jeg kan mærke på vejtrækningen, at vi er højt oppe. Igen er der dal bhat til aftensmad, og vi bruger aftenen på hyggensnak og en kop te.

Køkkenet i et af de huse, jeg overnattede i

Besøg i Thehe, kvinderne er nysgerrige og vil gerne snakke

Festival i Torpa, alle i flotte dragter

Mændene danser i deres flotte dragter

Jeg vågner igen op til et fantastisk view ud over Himalaya, og turen går efter morgenmad mod Limatang, der er den vestligste af de byer, vi besøger. Her skal vi bo hos Tserings søster. Huset er meget sparsomt indrettet, og toilettet ... ja, her går man bare lidt op af bjerget. Huset er igen indrettet med dyr i stueplan, køkken på første sal, og værelser øverst oppe. Her kommer elektriciteten fra et batteri, der oplades fra solceller.

Planen er, at vi skal bestige en lille top vest for Limatang, men desværre er der for meget sne til, at det kan gøres. Vi går en tur rundt i byen, som er meget øde. Ikke mange er tilbage, livet er bare lidt for besværligt her.

Efter nogle hyggelige timer på taget, i solen og efterfølgende i det lune køkken, går jeg til mit lille rum for at sove. Jeg skal sove i et rum på toppen, der er indrettet som et lille tempel, der er ikke nogen madras, kun et

lille tæppe. Det bliver en lang nat, da rummet vrirler med mus, der løber rundt hele natten. Så alle tasker lukkes, og jeg trækker soveposen op om ørene. Tænker lidt på, om de kunne finde på at krybe ned i soveposen til mig. Natten går dog uden de store problemer med musene ud over støjen og tankerne.

Det er blevet tid til at begive sig tilbage mod Simikot med et enkelt stop i Baraushey, der er det eneste sted uden for Simikot, som har et tehus. Stedet drives af en sød, ældre dame, der lige har mistet sin mand. Stedet er fint, med flere fine rum. Der står også noget vandrensningsudstyr, som bare skal tilsluttes. Igen er der selvfølgelig en festival, vi skal være med til. Der er gang i madlavning, brændevin og hygge i fælleshuset. Jeg føler mig meget privilegeret at få lov til at være med til alt det, så tæt på.

Dagen efter går turen de sidste kilometer mod Simikot, og det har været en fantastisk oplevelse at være sammen med Tsering og hans familie i en uge, opleve festivalerne og høre om nepalesernes vanskelige kår i bjergene samt at få lov til at fotografere dem.

Turen går nu ned til Nepalgunj, hvor min ven Ramu venter på mig, og vi kører til Lumbini.

Jeg var første gang i Nepal i 2012 og har siden været der syv gange. Jeg har taget mere end 37.000 billeder, hvor nogle kan ses på nepalbilleder.dk.

Jeg har rejst alene eller sammen med min familie og har altid forsøgt at få kontakt til de lokale. Det synes jeg gøres bedst, hvis man kommer alene med en lokal guide.

En far, som kommer med sine børn for at blive fotograferet

Kvindelig tilskuer til festivalen med sit barn

John Ehbrecht er 58 år og fotograf. Turene til Nepal har omfattet trek i bjergene samt besøg i tharulandsbyer i junglen. John har afholdt 10 fotoudstillinger med fokus på Nepal.

Se mere på nepalbilleder.dk

LYKKE OG MATERIEL VELSTAND

- GÅR DE HÅND I HÅND?

Frank Erichsen kender de fleste som den trendsættende Bonderøven, der - ved at være sig selv og gøre det, han finder vigtigt og rigtig - jagter selvforsyning og livskvalitet. Han rejste til Nepal i 2016 og lavede ud fra det to TV-udsendelser. Siden har han holdt foredrag om sine oplevelser og refleksioner - og de blev også halet frem ved snakken hjemme i hans køkken midt i marts måned.

Tekst og foto: Niels Damsgaard Hansen, freelance journalist og fotograf samt erhvervsudviklingskoordinator i Jysk landsbyudvikling i Nepal

- Hvorfor pokker skyder de ikke nogle af de alt for mange aber, som æder rub og stub af landmændenes afgrøder?

Det spørgsmål stiller Frank Erichsen alias Bonderøven. Ikke fordi jeg som lyttende skal svare. Men fordi han finder, at den buddhistiske religion med sit dogme om ikke at slå levende væsener ihjel, stiller sig på tværs af et logisk vestligt rationale om, at en god afgrøde på en mark skal forbeholdes sultne menneske- og husdyrmunde. Historien om aberne hidrører fra Bhutan og ikke Nepal. Men kunne lige så godt - med et lidt andet indhold - være fra Nepal. Den handler om, at religion, tradition og alt det andet, der tilsammen udgør en kultur, i sig bærer både rationaler og irrationaler i en verden, som konstant forandrer sig.

- Fokus for mine programmer er på, hvor meget man egentlig selv kan klare. Hvor stor en selvforsyning man kan komme op på.

Men i mit og min families hoveder er der ingen tanker om, at vi skal gøre alting selv. Så naive er vi trods alt ikke, fastslår han.

Melder sig ikke ud af samfundet

Frank Erichsen og hans familie er således ikke ved at melde sig ud af samfundet.

- Jeg er fuldstændig klar over, at en tilværelse er en fornuftig balance, mellem hvad man kan og ikke kan, uddyber han. Men familien har en stærk fascination for at få lov til at gøre så meget som muligt selv.

I forbindelse med hans foredrag sker det tit, at forjagede unge kommer op til ham og klager deres nød over, at de er kørt fast i et liv med stor bil, dyr bolig og børn, de aldrig ser.

- De tror så, at de knækker den nød ved at starte med at dyrke nogle grøntsager og få noget bedre tid.

Men sådan hænger det jo bare ikke sammen, fremhæver han.

Om sig selv siger han, at han fra barnsben blev podet med forestillinger om, at "sådan gør man bare". Disse forestillinger behøver imidlertid ikke at være rigtige.

- Det er jo ikke nødvendigt, at man halser efter alle mulige modefænomener inden for tøj, indretning eller alt det andet, som man alligevel aldrig når at indhente, fremhæver han.

Efter hans mening kører det i cirkler. Så stopper man selv op, bliver man alligevel indhentet af moden før eller siden.

Stor gæld er ikke nødvendig

Higen efter alle disse goder fører mange unge ud i stor gæld.

- Det er jo slet ikke nødvendigt at gældsætte sig til langt op over begge ører.

Mine forældre købte landbrug i starten af 1980'erne til vel 22 procent i rente. De fik at vide, at de skulle skynde sig at købe på grund af, at det kun ville blive endnu værre, erindrer han.

Selv mener han, at han ikke tog skade af, at hans forældre tog deres gældsforpligtigelse alvorligt.

- Det betød imidlertid, at vi praktisk taget aldrig så dem, siger han.

De måtte nemlig bare knokle for at holde gården oven vande og havde fuldtidsarbejde ved siden af.

- Deri lå også en erkendelse af, at der må være en anden vej, understreger han.

Og for ham betød det, at han dampede

af hjemmefra som 16-årig. Ikke for at ud-danne sig.

- For det bar jo alt sammen i samme ret-ning af, at man bare skulle ind i den samme skabelon som alle andre, forklarer han.

Ledte efter en anden vej

Med næsen mod nye mål rejste Frank Erichsen til Norge. Deroppe tilbragte han et par år med at arbejde for samere.

- Jeg lærte af flytte rensdyr, bygge bjælke-huse, arbejde med heste i skoven og drive landbrug.

Det blev fundamentet, også med hensyn til kundskaber i at tænke anderledes, konkluderer han.

Efter fem-seks år indså han, at han kunne noget. Desuden havde han tjent fornuftige penge og sparet op ved sit arbejde i Norge.

- Det resulterede i, at jeg som 22-årig købte det her sted nær Grenå, praktisk taget uden gæld, fortæller han.

På den måde kunne han forfølge sine drømme og idéer.

- Og af uransagelige årsager valgte Theresa også at flytte herud, smiler han.

Desuden opstod idéen om at lave TV-pro-grammerne med ham selv i hovedrollen som Bonderøven.

- I mit hoved er det stadigvæk sådan et

komma. Noget baggrundsstøj. Men det har givet mulighed for at formidle det, vi gør, og som er det vigtige, understreger han.

Igen er han ikke naiv.

- For min rolle som Bonderøven har også givet nogle konkrete muligheder, nemlig de her rejser, som har bragt mig til såvel Tan-zania som Nepal.

Så er vi tilbage ved fokus for interviewet - nemlig Nepal. Og Frank Erichsens holdnin-ger til udviklingshjælp.

Find det rigtige sted at sætte ind

For Frank Erichsen startede rejserne og holdningerne til udviklingshjælp i samta-lerne med Knud Erik Asak fra Grenå. Han havde i årtier arbejdet i Tanzania og været leder af Afrika-afdelingen på Grenå Pro-duktionsskole.

- Han har levet på en sten og rejst verden rundt og forsøgt at redde den. Især i Tan-zania, og vi har snakket rigtig meget om udviklingshjælp.

Siden 2011, hvor Frank Erichsen var i Tan-zania, har han arbejdet meget med sine egne holdninger til udviklingshjælp.

- Det var meget inspirerende at opleve, hvordan Knud Erik med sin praktiske bag-grund og med øje for, hvor der skulle drejes på nogle småknapper, kunne gøre

noget fuldstændigt fantastisk, mener han.

Han var ikke ude på at ændre alt over en kam. Fordi, der var rigtig meget som fun-gerede.

- Min oplevelse er, at kunsten er at finde det eller de rigtige steder at sætte ind uden at spolere det, der fungerer godt, uddyber han.

Meget kan opnås med lidt

Når man gerne vil arbejde med selvforsy-ning, gerne gøre ting selv og gerne leve af et lille stykke jord, behøver man ikke avan-ceret teknologi.

Meget kan lade sig gøre med forholdsvis enkle redskaber, hvis man har viden om dem og deres brug.

- Desværre kan jeg også konstatere, at me-get af det, jeg gerne vil lære, er de ældste i vores land ved at være for unge til at kunne lære mig.

Rigtige manuelle kundskaber ligger længe-re tilbage i tiden end de nulevende genera-tioner, pointerer Frank Erichsen.

Hans primære formål med rejserne har været at lære noget af alt det, som er gået tabt i Danmark. Og helst i lande, hvor der ingen afsætningsøkonomi er. Altså i lande og hos mennesker, som udelukkende lever via selvforsyning.

Frank Erichsen alias Bondørøven bruger sit kropssprog til at underbygge det, han siger

Han har dog også erfaret, at der ved forskellige grader af afsætningsøkonomi ude i verden stadigvæk kan være mange kundskaber, han finder interessante at bringe ind i sit liv.

Så hans afsæt har været at rejse ud til folk, som kan det, de altid har gjort, fordi ingen fremmede har prøvet at lære dem noget nyt.

Hjælp i forhold til modtagernes situation

Frank Erichsen har på sine ture til udlandet oplevet, at et element af udviklingshjælp har spillet ind.

- Jeg finder det interessant, hvordan man især i landdistrikterne kan hjælpe andre. Særligt hvis man forstår det sindelag og den kultur, de er i.

Man kan jo ikke bare vælte ind med en idé, hvis man ikke har forstået, hvordan folk tænker og agerer i deres hverdag, forklarer han.

At være velmenende er ikke nok. Heller ikke at opføre fine bygninger med et fint indhold af gode maskiner og andet udstyr.

- Jeg har set, hvordan danske investeringer har ligget i ruiner, både i Tanzania og Nepal.

Formidling af viden via lokale videnspersoner virker derimod bedre. Det er min helt klare oplevelse, påpeger han.

Som eksempel nævner han, hvordan brug af brænde i komfurer nede i landsbyerne kan føre til erosion oppe på skråningerne, hvor træerne fældes uden tanke for konsekvenserne, som ofte er, at vandet ved kraftige regnskyl løber direkte i floderne, som så flyder over sine bredder. Så meget, at det ikke er muligt, selv med diger at forhindre katastrofer i form af bortskyllede marker og måske også huse, stalde og husdyr.

- Undervisning, der påpeger for eksempel det problem, kan virke, mener han.

Dør med udløbne bevillinger

Altså er der efter hans opfattelse ikke meget ræson i at skyde en masse udviklingsbi-stand i fine bygninger til formidling af viden om eksempelvis landbrug.

- Når bevillingerne ophører, ophører driften også, selvom velmenende udviklingsarbejdere troede, at nu kunne det køre videre uden vores hjælp, påpeger Frank Erichsen.

Han fortæller, at han ved selvsyn - i Terai - så, hvordan et fint, dansk finansieret projekt bare havde tabt pusten.

- Herhjemme fik jeg vist billeder af, hvor godt det kørte. Men da vi ankom, var det et par år siden, der havde været danskere på stedet. Så det var støvet, forfaldent, myggenettene gennemhullede, og køkkenet var hårrejsende.

På stedet var det meningen, at biogas skulle afløse brænde. Men en slange var stoppet et eller andet sted.

- Så i stedet var der lavet bål midt på gulvet til at lave al maden over. Og fældningerne var fortsat med de konsekvenser, jeg nævnte før, konstaterer han.

Svært at kreere ejerskab

Det er altid megasvært at skabe engagement til initiativer eller ting, vi ikke føler ejerskab til.

- Et ejerskab kommer ikke af, at vi banker noget op, som vi velmenende afleverer uden selv at være synlige over tid, mener Frank Erichsen.

Og synligheden skal vare så længe og fungere på en sådan måde, at ejerskabet overgår fra os til dem.

Han er også af den opfattelse, at vil man ændre en landbokultur fra at være selvfinansierende til at være indkomstgenererende, skal man vide hvorfor.

- For det er jo første skridt ned ad en sti, som nemt fører til de samme problemer, som vi har i vores del af verden, fremhæver han.

Efter hans helt klare opfattelse skal landmændene i de lande, vi vil hjælpe, ikke havne i samme økonomiske og miljømæssige hul, som landmænd i den industrialiserede verden er havnet i.

- Især er gæld virkelig ødelæggende for initiativ og kreativ tænkning, lyder hans advarsel.

Store og uigennemskuelige systemer

Måske har vi store og uigennemskuelige systemer, som gør det stort set umuligt at handle og agere frit.

- Hvad sker der for eksempel, når du sætter din mobil til opladning, spørger han - og svarer selv:

Du tror bare, du oplader. Men du ved ikke noget om alt det, der foregår bag stikkontakten. Det samme gælder for vand i vandhanen. Som menneske er du handlingsmæssigt sat ud af spillet med disse store, uigennemskuelige systemer, mener han.

Altså skal vi, der gerne vil hjælpe andre, som materielt set er ringere stillet end os, passe på, at vi ikke smider dem ud i en fremtid, hvor de bliver fremmedgjorte og handlingslammede.

- Vi kan således godt hjælpe dem over i en afsætningsøkonomi. Men vi skal have stor respekt for de værdier, de allerede har, og som fungerer. Ellers kan vores velmenthed gøre mere skade end gavn, konkluderer Frank Erichsen.

Som eksempel nævner han, hvordan opbygning af infrastruktur med veje og så videre over meget kort tid kan have næsten revolutionær virkning på et mindre samfund.

- Når man fra en dag til den næste pludselig kan flytte sig og sine varer hurtigere, sker der en virkelig stor forandring væk fra det oprindelige, påpeger han.

Det lykkelige liv i det lille hus

Så her er vi i krydsfeltet mellem velstand og velfærd - mellem materiel rigdom og lykkeligt liv.

- Når jeg oplever, hvordan et lykkeligt, stabilt liv kan udledes i et

lillebitte hus med lerklinet gulv og et godt, lille tag og så videre, så selv herhjemme hos os i Revn, hvor jeg egentlig synes, vi forsøger at begrænse os, hvilket er svært, fordi vi afspejler os i den verden, der er omkring os, så får jeg lyst til at rejse hjem og afvikle det hele for at købe et frimærke et eller andet sted og bygge en hytte.

- For mig handler det rigtig meget om lykke.

- Det er for mig fuldstændig essentielt, om man er glad.

- Og glæden er nemmest at etablere, når der er en stabilitet, mener Frank Erichsen.

I et land som Nepal er der ikke et stort, statsligt og kommunalt socialt sikkerhedsnet som i Danmark. Men i landsbyerne, der var isolerede og havde selvforsyning, var der eller er der måske stadig en gensidig forpligtelse til at tage sig af hinanden.

- Ligesom i bondekulturen hos os for århundreder siden, siger han. Her er vi inde ved kernen af hjælpearbejdet. Hvad betyder det, vi sætter i værk med vores hjælpeindsats for de hjælpnes muligheder for at leve lykkelige liv fremover?

MINITREND MOD MEGATREND

Er selvforsyning bare en minitrend i en verden, hvor megatrenden går fra land mod by. Fra landmandsfamilier, der dyrker deres mindre jordlodder med afgrøder til egne køkkener og stalde med nogle få husdyr til stadigt større landbrug, der producerer store mængder fødevarer til byernes hastigt ekspanderende befolkninger?

En udvikling, som også betyder, at landbefolkningen - mænd som kvinder og deres børn - forvandler sig fra at overleve ved at kunne bruge både hænder og hoveder udi selvforsynings mangearterede udfordringer, til specialiserede samfundsborgere, som kan lidt eller bogstaveligt talt intet med deres hænder.

- Måske ikke engang slå et søm i, save et bræt over eller samle et par ledninger, påpeger Frank Erichsen om det moderne, urbane menneskes manglende formåen udi at klare sig selv.

Eller er han - med sit alias Bønderøven - ved at danne en ny megatrend med sine værdier, som forvandler rigdom på materielle goder og masser af gældsætning til en minitrend, der igen kommer tilbage som en megatrend om x antal år?

Snakken går om alle disse store spørgsmål, som hurtigt bringer os vidt omkring. Også længere, end der var plads til her i Nepal Vision.....

GODT UDSTYR - BEDRE OPLEVELSER!

... OGSÅ TIL NEPALS BJERGE

KØBENHAVN
Frederiksborggade 50-52

LYNGBY
Lyngby Hovedgade 49B

ROSKILDE
Karen Olsdatters Stræde 4

ODENSE
St. Gråbrødrestræde 6

KOLDING
Jernbanegade 1E

AARHUS
Østergade 30

AALBORG
Bispensgade 34

KUNDESERVICE
33 14 51 50

THE NORTH FACE STORE Field's FJÄLLRÄVEN BRAND STORE København Se åbningstider og webshop på www.friluftsland.dk

BESØG OGSÅ VORES WEBSHOP MED MANGE FLERE VARER PÅ WWW.FRILUFTSLAND.DK

Friluftsland

GODT UDSTYR - BEDRE OPLEVELSER

KLAVS BECKER-LARSEN

IN MEMORIAM 1927 - 2018 Af Lars Gundersen

Efter et langt og usædvanlig spændende liv, sov Klavs Becker-Larsen stille ind på en kold og grå Skærtorsdag.

Klavs var helt naturligt et af Dansk-Nepalesisk Selskabs ganske få æresmedlemmer, for hans omtrent 2½ år lange ophold i Nepal, fordelt over tre rejser mellem 1951 og 1973, har sat sig spor både i Danmark og internationalt.

De store udlandseventyr startede kort efter tiden som ung modstandsmand i BOPA, i slutningen af anden verdenskrig. Her bragte eventyrtrangen ham i 1948 til Cape Town i Sydafrika. Han købte en motorcykel og kørte tusinder af kilometer gennem det sydlige Afrika - gennem alt fra savanne til jungle, ørkener og små landsbyer - op til Kenya. I godt et år rejste han rundt i det østlige og centrale Afrika som storvildtjæger, lærer og med forskellige småjobs, indtil han blev bestyrer af en skobutik i Congo.

Det var her i Congo, Klavs læste en artikel, som kom til at ændre hans liv. Som han sagde i mange af sine interviews og foredrag gennem tiden:

-Det var som om at blive ramt af et lyn, og det blev en besættelse i mig. Jeg måtte bestige Everest. Som et mantra gentog jeg i det uendelige et par centrale passager fra den uhyre spændende artikel: "Højt oppe, fjernt og uopnåeligt, rejste den vældige tinde sig truende op, svøbt i tidernes stilhed og ensomhed."

Klavs' to første ekspeditioner i Nepal var yderst spektakulære, startende med en illegal indtrængen fra Darjeeling, helt tilbage i tiden under Rana-styret og overgangen til Kong Tribhuvan. Her gik han tværs gennem Østnepal, hele vejen til Khumbu-dalen og Lho La passet og ville krydse ind i Tibet og Rongbuk for at bestige Mt. Everest. Det er det, vi dag kalder for Everest Base Camp - men dengang havde kun et par vesterlændinge set bjerget fra den vinkel, og ingen havde forsøgt at bestige Everest derfra endnu. Da Lho La passet var for svært og livsfarligt, gik han over Nangpa

La passet som første vesterlænding og var inde i Dalai Lamas Tibet, som netop var annekteret af Kina. Han rejste via Lamna La til Rongbuk klosteret og nåede at blive gode venner med den unge Lama, inden han forsøgte sig på nordruten. Det lille hold nåede cirka 6.800 meters højde, inden sherpaerne vendte om, hvad der uden tvivl reddede deres liv. Hele bjergbestigningsdelen foregik uden egentligt bjergudstyr - noget af et risikabelt eventyr. Hverken værre eller bedre kom ekspeditionen kinesiske soldater for øre, hvorfor det lille hold måtte skynde sig tilbage over Nangpa La passet og ned til det

lidt fredeligere Nepal. Herfra vandrede Klavs til Jaynagar i Indien, hvorfra han kunne rejse hjem med skib fra Bombay.

"Not bad going for an inexperienced explorer," som Walt Unsworth skriver i hovedværket "Everest" fra 1986.

I 1958 blev Klavs mere eller mindre landskendt, da han vandt den populære TV-quiz "Kvit eller dobbelt" på spørgsmål om Himalaya (udsendelsen kan stadig høres på DR's hjemmeside). Han vandt 10.000 kr., en mindre formue dengang, og med den og yderligere støttet af et bidrag fra Se&Hør tog han afsted på "Snemandsekspeditionen". Klavs drog endnu engang med skib til Bombay og satte herfra kursen mod Nepal. Her opholdt han sig over et halvt år i Arundalen i sin søgen efter yetien, den afskyelige snemand. Det blev til mange og alsidige indsamlinger til Zoologisk Museum, og der blev produceret en ganske unik film fra Kathmandu og Østnepal. Yetien fandt han dog ikke, men han leverede en troværdig forklaring på mytens opståen.

Senere rejste Klavs gennem indisk Himalaya, og han deltog i 1964 på Eigil Knuths Pearyland ekspedition i Nordøstgrønland. Under Idi Amins grusomme styre rejste han i 1977 til Uganda for at beskrive forholdene og situationen der.

Efter de store og spektakulære rejser og ekspeditioner holdt Klavs et stort antal foredrag, og med sin store evne til at fastholde og tryllebinde publikum blev han en ganske populær foredragsholder - med sine fascinerende beretninger fra tiden som modstandsmand, som Everest-udfordrer og om jagten på Snemanden.

Modstandstiden og militærhistorie stod altid stærkt i hans bevidsthed, men det gjorde emner som nordisk mytologi, psykologi, natur, religion og spiritualitet, partikelfysik og selvfølgelig Himalaya bestemt også.

Man kunne ikke besøge Klavs uden at blive betaget af hans evne til dybe, lange, uforstyrrede samtaler, som stort set uden undtagelse kort efter blev fulgt op - pr. brev eller telefon, indtil emnet var tilpas gennemarbejdet og belyst eller opklaret.

Efter at Klavs i midten af 1970'erne stoppede som lærer og selvpenionerede sig, stod forfatterskabet gennem en årrække stærkt. Det blev til en stribe udgivelser, fra Gyldendal til Frydenlund og Munksgaard. En anden stor passion var stenhuggeriet, der igennem 10-

15 år medførte et antal skulpturer, fuglekar og enkelte statuer med inspiration fra østens spirituelle verden. Ofte, når man kom på besøg, kunne man høre den metalliske lyd af hammeren, der rammer mejslen.

Klavs, som jeg har kendt siden min tidlige barndom, var direkte årsag til, at jeg kom til Nepal. Det var en grille, der startede med spændende anekdoter, som jeg lyttede til som dreng, og som fortsatte gennem en stribe ferier i Klavs og Ingers sommerhus i Rågeleje. En 15 års fødselsdagsgave i form af Maurice Herzogs klassiker "Annapurna" satte sig dybe spor i mig. Jeg var solgt og vidste, at jeg måtte opleve dette spændende land.

Siden er venskabet kun vokset, og det er blevet til mange, mange spændende snakke over kaffe og mad gennem tiden. Så sent som i slutningen af november 2017 var vi sammen i Gilleleje for at holde fælles oplæg og forevisning af Klavs' historisk spændende Snemandsfilm. Det er noget, vi har gjort sammen med jævne mellemrum gennem næsten 30 år, og det viser blot, at Klavs, trods nyligt fyldt halvfems år, stadig var relativt "Still going strong".

Æret være en usædvanlig person og karakter, en vigtig brik i den danske Nepalhistorie og et spændende menneske - en eventyrer er taget afsted.

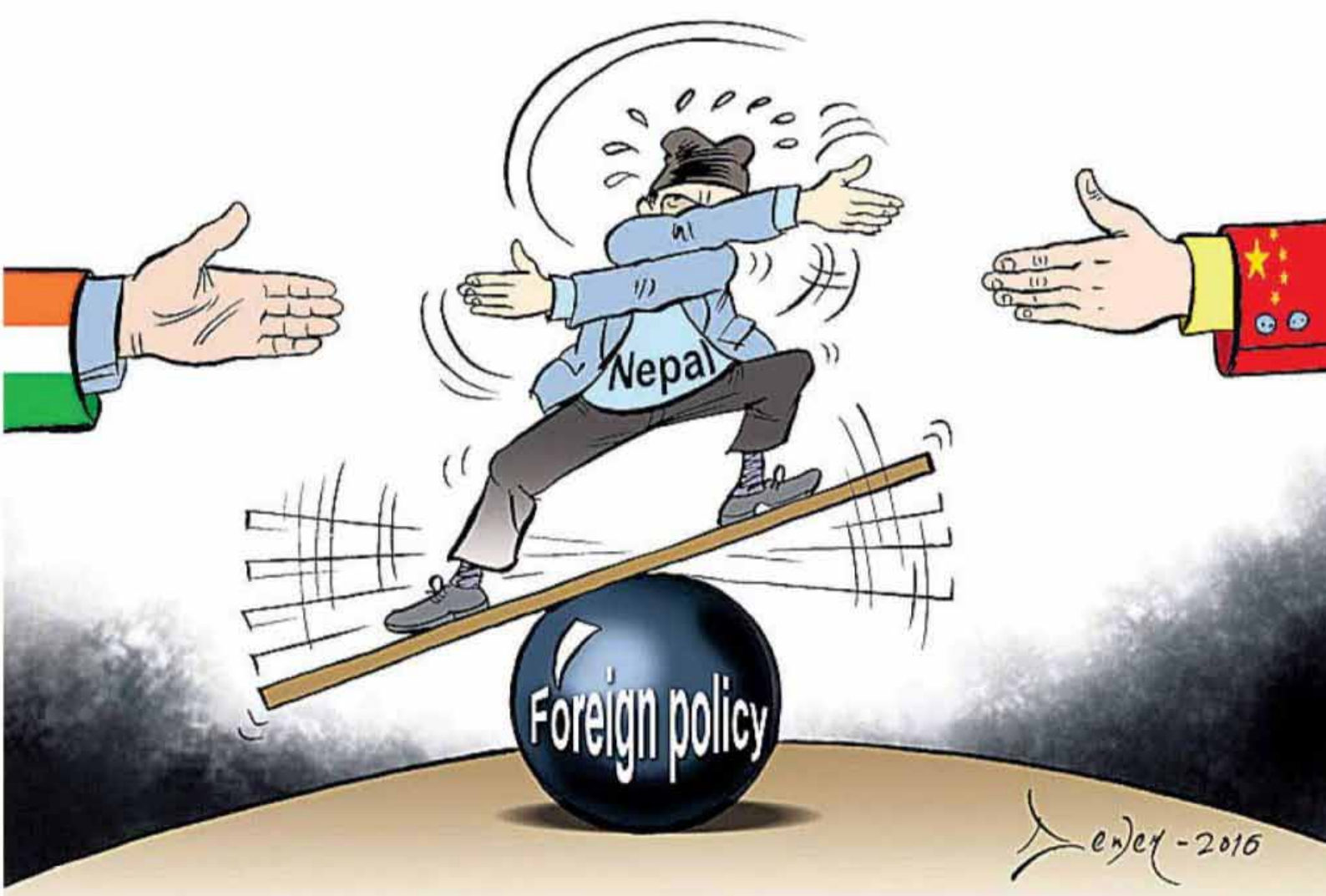
KORT RIDS AF ET LANGT SPÆNDENDE LIV:

1927:	Født i Karlslunde
1943-45:	Medlem af sabotage-gruppen BOPA og Den Danske Brigade i Sverige
1948-51:	Tre år i Afrika - Kenya og Congo med skovhugst, forretning og jagt
1951:	Forsøg på at bestige Mt. Everest. Første dansker på trekking i Nepal, første vesterlænding over Nangpa La. Besøgte både Khumbu som en af de allerførste udefra, samt Rongbuk i Tibet
1952:	Vandring i Indisk Himalaya langs Ganges
1958-59:	Snemandsekspeditionen i Arundalen i Nepal. Indsamlinger til Zoologisk Museum. Den afskyelige Snemands identitet fastslået
1960-75:	Lærer
1964:	Fotograf på Pearyland ekspeditionen med Eigil Knuth
1973:	Everest Base Camp og Solokhumbu vandretur
1977:	I Uganda for at beskrive forholdene under Idi Amin
1985 og frem:	Stenhugger og stadig også forfatter

I ALT HAR KLAVS FÅET UDGIVET 11 BØGER OM ALT FRA MILITÆRHISTORIE TIL EVEREST OG LÆSE-LET BØRNEBØGER:

- Den enøjede kæmpe (børnebog), 1976
- Dobbelt-spil (børnebog), 1977
- Den sidste nat (børnebog), 1978
- Mørke over Uganda (børnebog), 1979
- Tunestillingen - feltbefæstningen fra Roskilde fjord til Køge bugt, 1986
- Everest udfordringen - dagbog fra en hemmelig færd, 1991 og 2005 (med forord af Erik Hoff, der var med til at stifte Dansk-Nepalesisk Selskab)
- Slangens hule (børnebog), 1998
- Jagten på Den afskyelige Snemand, 1999
- Farlig elefant (børnebog), 2000
- Mount Everest - det hemmelige mål, 2000
- Sabotør (børnebog), 2005
- Attentat (hæfte), 2007
- Den hemmelige brigade (børnebog), 2009

VALGÅRET 2017

Af Jørgen Rendsvig

De mange valg i 2017 giver anledning til at beskrive det politiske system i Nepal i henhold til den nye forfatning. Det gøres her sammen med lidt nyt om de aktuelle politiske emner.

Det var stort

Det blev måske ikke bemærket i støjen fra alt muligt andet, men demokratiet er ved at bide sig fast i Nepal. Det er ved at blive rutine, at sådan er det. Sådan gør vi. I løbet af sommeren 2017 var der lokalvalg for første gang i 19 år, afholdt hhv. den 14. maj, den 28. juni og den 18. september i de forskellige provinser. Se mere herom i sidste nummer af Nepal Vision. Udover succesen ved at valgene overhovedet blev gennemført, er det væsentligt at bemærke, at valgene altovervejende blev gennemført både frie og fair og uden væsentlige uroligheder samt med en betydelig valgdeltagelse – omkring 75 %.

Valgene i 2017 blev rundet af et parlamentsvalg, der blev gennemført i to dele, den 28. november og den 7. december. Igen frie og fair valg, der blev gennemført uden større uroligheder. Også til parlamentsvalget var der en flot valgprocent. Den lå på 70. Ikke noget dårligt resultat for et land med en geografi og en udviklingsgrad som Nepal.

Det skal bemærkes, at valgresultaterne også blev accepteret af den tabende part. Det burde der jo ikke være noget usædvanligt i. Det særlige er, at dette er slutstenen på en udvikling i Nepal, der går fra en 10 år lang borgerkrig over en fredsslutning, valg af en grundlovgivende forsamling, et fornyet valg til den grundlovgivende forsamling – med uroligheder og afvisning af valgresultatet – frem til udstedelsen af den nye forfatning den 20. september 2015. Udstedelsen af forfatningen førte til omfattende uroligheder i Terai og en blokade af grænsen mellem Indien og Nepal, der forkrøblede samfundet i månedsvis.

Og siden da har fokus været på at implementere den nye forfatning: Der skulle gennemføres en kommunalreform med langt færre enheder end tidligere. Der skulle gennemføres valg til de nye lokale enheder, og endelig skulle der afholdes valg til det parlament, der er beskrevet i forfatningen, således at rammerne for det fremtidige styre af Nepal kunne komme på plads.

Ved siden af dette er omformningen af Nepal til en forbundsstat, bestående af syv provinser, sket. Hvorledes grænserne mellem provinserne skulle trækkes, har været et af de helt store stridspunkter. Der er stadig kræfter, der ønsker andre grænser, men forfatningen gør det vanskeligt at flytte grænserne. Det virker, som om protesterne mod den nuværende provinsopdeling er ved at dø ud (i det mindste alle andre steder end i madhesiernes højborg i provins 2). Samtidig med parlamentsvalget blev der gennemført valg til de syv nye provinsforsamlinger.

Parlamentet

Parlamentet består fremover af to kamre: et direkte valgt underhus – House of Representatives – med 275 medlemmer og et indirekte valgt overhus – National Assembly – med 59 medlemmer.

Repræsentanternes hus

Ved valget til underhusets 275 pladser er der 165 valgkredse, der hver vælger én repræsentant, nemlig kandidaten med flest

stemmer. Dette kaldes også First-Past-The-Post, FPTP. De sidste 110 pladser bliver besat ved proportionalvalg, hvor hele landet er én valgkreds, og hvor vælgerne ikke stemmer på personer, kun på partier.

Nationalforsamlingen

Ved valget til overhuset etableres en valgforsamling for hver provins. Valgforsamlingen består af 1) medlemmerne af provinsens Provincial Assembly (der er i gennemsnit 79 medlemmer af provinsforsamlingerne), 2) borgmester og viceborgmester i de lokale enheder i provinsen – der er i gennemsnit 108 kommuner i en provins. Hver provins skal vælge mindst én kvinde, én handikappet og én dalit/ repræsentant for en minoritet. På denne måde vælges 8 medlemmer for hver af de 7 provinser. Valget blev gennemført den 7. februar. De sidste 3 udpeges af præsidenten på forslag fra regeringen.

Valgresultatet for underhuset

Og til resultatet: Det blev en overvældende sejr til CPN-UML, der fik næsten halvdelen af pladserne i underhuset. CPN-UML fik dog ikke majoritet alene, men har brug for en koalitionspartner. Det ligger lige til højrebænet: Maoisterne var i valgforbund med CPN-UML, og en fusion mellem de to partier blev proklameret inden valget.

I FPTP-delen fik fem partier – CPN-UML, Maoisterne, Nepali Congress og madhesi-partierne Federal Socialist Forum, Nepal, FSFN og Rastriya Janata Party Nepal, RJPN – mellem 10 og 80 mandater hver. Yderligere fem partier fik kun ét mandat hver. I proportionalvalgsdelen deltog 49 partier i kampen om mandaterne. Der er imidlertid en spærregrense på 3 % (mod 2 % i Danmark og 5 % i Tyskland). Kun de fem store partier, CPN-UML, Maoisterne, Nepali Congress og madhesi-partierne FSFN og RJPN, fik over 3 % og dermed del i de forholdsfordelede mandater.

Netop spærregrensen er interessant. Den fandtes ikke ved valgene til de grundlovs-givende forsamlinger, så her var i perioder op omkring 30 partier repræsenteret, heraf rigtig mange med én eller to repræsentanter. Opsplitningen gjorde det vanskeligt at regere. Forud for dette valg har den modsatte tendens fundet sted: mange partier har fusioneret, mest markant er den varslede sammenslutning af Maoisterne og CPN-UML. Resultatet udeblev heller ikke: underhuset kom til at bestå af fem store partier samt fem medlemmer, der stod så stærkt i deres kredse, at de kunne vælges direkte på FPTP.

Valgloven indeholder bestemmelser, der sikrer repræsentation af kvinder, dalitter, madhesier, tharuer, muslimer, khas arya (brahminere, chhetrier, tharukarier, sannyasier). EU's valgobservatører har kritiseret,

at 'khas arya' gives mindretalsbeskyttelse, da de – hvis de da ikke udgør flertallet – i det mindste udgør den toneangivende minoritet. Der pågår dog stadig en diskussion mellem regeringen og observatørerne om det rimelige i denne kritik.

Forud for valget havde der været en informationskampagne med bl.a. annoncer i aviserne, om hvorledes vælgeren skulle håndtere stemmeafgivningen. Det skal dog bemærkes, at der alligevel var rigtig mange ugyldige stemmer. Mange markerede deres foretrukne kandidat eller parti med deres fingeraftryk i stedet for at bruge de foreskrevne stempler, og mange for vild i stemmesedlen til proportionalvalget. Den skulle rumme vælgerens valg til såvel parlamentsvalg som til valget til provinsforsamlingen.

Valgresultat for overhuset

Først den 7. februar i år havde valgforsamlingerne i alle syv provinser gennemført valget af provinsens medlemmer af overhuset, nationalforsamlingen, så denne del af det samlede valg kunne afsluttes. Hver provins skulle udpege 3 kvinder, 1 dalit, 1 minoritetsrepræsentant, mens 3 var 'frie'.

Også her var sejren for CPN-UML/Maoisterne overvældende. I begge kamre er Nepali Congress reduceret voldsomt.

Krav til det samlede parlament

Kvinder skal udgøre mindst en tredjedel af hvert partis repræsentanter i parlamentet (over- og underhus tilsammen). I praksis

vælges FPTP-mandaterne til underhuset først. Derefter vælges overhuset. Først efter den 7. februar kunne der sættes navne på de mandater, der var vundet ved proportionaldelen af underhusvalget. Ved denne del af valget stemte vælgerne kun på partierne, og partierne har så en prioriteret liste over, hvem der skal besætte pladserne. Kravene til kvinde- og minoritetsrepræsentation bliver herefter opfyldt ved denne udpegning.

Først da Valgkommissionen den 14. februar havde meddelt den sidste del af valget til præsidenten, indgav premierminister Sher Bahadur Deuba fra Nepali Congress sin afskedsbegæring, og den 16. februar kunne K.P. Oli fra CPN-UML, med støtte fra maoisterne aflægge ed som ny premierminister. Få dage efter blev sammenslutningen af de to partier i øvrigt formelt skrevet under.

Provinserne

Den 15. januar blev resultatet af valget til provinsforsamlingerne offentliggjort. CPN-UML havde enten alene eller sammen med partneren Maoist Center fået flertallet i seks provinser. Dog ikke i Provins 2 - her fik madhesi-partierne flertallet. I løbet af den efterfølgende måned blev provinsregeringerne så dannet.

En af de første opgaver for disse

provinsforsamlinger/-regeringer bliver at give deres provins et navn. Hidtil har de blot haft numre. Desuden skal der vælges en permanent hovedby, hvor administrationen kan have sæde, og hvor provins-

forsamlingen kan mødes. Den afgående regering havde udpeget midlertidige provinshovedstæder, men det var der langt fra tilfredshed med alle steder. Og så skal der i øvrigt tages fat på de opgaver, der er flyttet over fra Kathmandu til provinsniveauet.

Præsidenten

Endelig kunne præsidenten vælges. Det skete af en valgforsamling bestående af parlamentets to kamre og alle de syv provinsoforsamlinger. Den hidtidige præsident – Bidhya Devi Bhandari – blev genvalgt for en ny femårsperiode, idet hun blev støttet af flertalspartierne. Da præsidenten er en kvinde skulle vicepræsidenten være en mand. Det blev Nanda Bahadur Pun, ligeledes et genvalg. Præsidenten er rent repræsentativ på linje med den danske dronning eller den tyske præsident.

Og så ...

Med alle disse valg overstået, kan den nye regering så gå i gang med arbejdet. Troede jeg. Men selv med en flertalsregering med et stabilt parlamentarisk grundlag kan man ønske sig mere. Hvis regeringen har to tredjedele af parlamentet bag sig, har den muligheden for at ændre forfatningen. Og de to madhesi-partier vil fortsat gerne have ændringer i forfatningen, bl.a. for at muliggøre ændrede grænser mellem provinserne. Hvis ét eller begge madhesi-partier kom ind i regeringen, ville der være det tilstrækkelige flertal. Et andet spørgsmål er dog, om det vil være klogt at åbne for den Pandoras æske, som forfatningsændringer er. I hvert fald er der løbende forhandlinger om at optage et eller begge disse partier i regeringen.

Én ting er, at fusionen mellem CPN-UML og maoisterne som nævnt er underskrevet, en anden ting er at få den realiseret. Indtil nu har der udspillet sig interne magtkampe i den fremtidige partiorganisation om formuleringer og om positioner. Ud fra nepalesiske erfaringer kan megen god energi være bundet dér i lang tid. I værste fald kan hele fusionen falde på gulvet. Der er vi dog ikke endnu, - tiden trækker bare ud.

Besøg hos de to store nabostater hører til en nyudnævnt premierministers første opgaver. I starten af april var K.P. Oli da også på besøg i New Delhi. For en stor del er det en høflighedsvisit, men denne gang kom der også en annoncering af, at der skulle bygges en jernbane fra den indiske grænse til Kathmandu med finansiell støtte fra Indien. Da der tidligere er annonceret en tilsvarende jernbaneforbindelse fra den kinesiske grænse til Kathmandu, er der udsigt til, at megen landevejstrafik om en årrække kan flyttes over på skinnerne. Korruptionsbekæmpelse er en opgave, der kunne lægges mange flere kræfter i. K.P. Oli har udtalt, at han ikke vil acceptere korruption. Flere af de nye delstatsregeringer

PRÆSIDENTEN						
Vælges af en valgforsamling af parlament og provinsoforsamlinger						

National Assembly – overhuset – 59 medlemmer						
8 repr. for provins 1	8 repr. for provins 2	8 repr. for provins 3	8 repr. for provins 4	8 repr. for provins 5	8 repr. for provins 6	8 repr. for provins 7
3 repr. udpeget af præsidenten efter indstilling fra regeringen						

House of Representatives – underhuset – 275 medlemmer	
165 medlemmer valgt ved flertalsvalg i de 165 valgkredse, normalt kaldet First-Past-The-Post, FPTP. Her stemmes der på personer opstillet af partierne.	110 medlemmer valgt ved proportionalitetsvalg, hvor hele landet er én valgkreds. Her stemmes der på partier.

7 provinsoforsamlinger						
Provins 1	Provins 2	Provins 3	Provins 4	Provins 5	Provins 6	Provins 7
93 repr.	107 repr.	110 repr.	60 repr.	87 repr.	40 repr.	53 repr.

753 kommuner – de lokale enheder – Village/Municipal Assembly			
Metropolitan cities (Mahanagarpalika) – 6 stk. 1)	Submetropolitan cities (Upamahanagarpalika) – 11 stk. 2)	Municipalities (Nagarpalika) – 276 stk.	Rural municipalities (Gaunpalika) – 460 stk.
Mayor, Deputy Mayor, 4 repr. fra hver ward, en dalit/minoritet (min. 2 kvinder),	Mayor, Deputy Mayor, 4 repr. fra hver ward, en dalit/minoritet (min. 2 kvinder),	Mayor, Deputy Mayor, 4 repr. fra hver ward, en dalit/minoritet (min. 2 kvinder),	Head of Village Council, Deputy head of Village Council, 4 repr. fra hver ward, en dalit/minoritet (min. 2 kvinder),

Wards
Min. 5 pr. kommune
Ward chairperson + 4 members

- 1) Kathmandu, Lalitpur/Patan, Pokhara (Kaski), Biratnagar (Morang), Birgunj (Parsa), Bharatpur (Chitwan)
- 2) Itahari (Sunsari), Dharan (Sunsari), Janakpuk (Dhanusha), Kalaiya (Bara), Jeetpur Simara (Bara), Hetauda (Makawanpur), Butwal (Rupandehi), Tulsipur (Dang), Ghorahi (Dang), Nepalgunj (Banke), Dhangadi (Kailali)

har været ude med tilsvarende meldinger. Sådanne udtalelser løser naturligvis ikke problemet alene, men det viser, at der er en klangbund for synspunktet om, at dette uvæsen skal bekæmpes. Der findes en uafhængig institution - Commission for Investigation of Abuse of Authority, CIAA – med præcis den opgave at rejse tiltale, når korruption iagttages.

Mange kræfter vil også blive brugt på at opbygge de nye provinser, deres lovgivning og administration. Verdensbanken skønner, at overgangsomkostningerne vil udgøre 3-4 % af nationalproduktet de næste fire år. Verdensbanken anbefaler i den forbindelse mere effektiv administration (det lyder rimeligt) og en stram planlægning af overgangsprocessen (også en god ide).

Krystalkuglen

Det har været lidt af en kraftanstrengelse for valgkommissionen og for parlament og regering at gennemføre alle disse valg og få alle forudsætningerne på plads. Det har virkelig været en omfattende og kompleks opgave med mange konfliktflader. Alligevel er opgaven løst, uden at man er landet i de ellers velkendte endeløse uenigheder. Nepal står nu over for en femårig periode med en stabil flertalsregering, hvor det må forventes, at der i hele perioden vil være ro til få gennemført den lovgivning, regeringen måtte ønske. Forholdet til både Indien og Kina skal varetages og afbalanceres. Opgaver med overflytning af opgaver mellem instanserne er der nok af, og landets infrastruktur kræver også handling. Det bliver spændende at se, om det lykkes at få taget effektivt fat på landets problemer.

50 års jubilæum

Den 29. januar 2019 er det 50 år siden stiftelsen
af

Dansk-Nepalesisk Selskab

Dagen bliver
selvfølgelig
markeret. Præcis
hvordan skal ikke
afsløres endnu,
men reservér
aftenen til et
arrangement i
Københavns-
området

Nepal-Denmark Society holdt stiftelsesmøde i verdens mærkværdigste Jomfruburs, hvor en levende gudinde, inkarnationen af »Jomfrugudinden«, holder til. Det er en lille pige, som nepaleserne tilbeder. Her taler formanden for den danske afdeling af samme selskab, professor Ejler Alkjær, for tronfølgerparret i baggrunden

nepali bhancha

DET NEPALESISK KØKKEN

RESTAURANT | TAKE AWAY | CATERING

RESTAURANT NEPALI BHANCHA

The Real taste of Nepal

www.nepalibhancha.dk

Tlf : 35 85 85 95
info@nepalibhancha.dk

Tagensvej 102
2200 København N

EVALUERING AF DANSK UDVIKLINGSBISTAND TIL NEPAL GENNEM 25 ÅR

En dreng med en lille mælkejunge ved mælkeindsamling til mejeriprojekt i Pokhara
Foto: Jørgen Schytte, Danida

DET VAR IKKE SÅ
RINGE ENDDA, OG
NEPAL SKAL NOK
KLARE SIG OGSÅ
UDEN DANIDA

Af Jan Møller Hansen

Dansk bistand til Nepal

I mere end 25 år gav Danmark finansiel og teknisk bistand til Nepal. I 2015 besluttede den danske regering, at bistanden til Nepal skulle udfases og den danske ambassade i Kathmandu lukkes. I november 2017 kom evalueringen af den danske bistand til Nepal i perioden 1991 til 2016. Fra 1998 til 2016 blev der brugt omkring 3,5 milliarder danske kroner på en lang række programmer og projekter indenfor forskellige sektorer og indsatsområder, herunder rettighedsbaseret udvikling, fredsprocessen, menneskerettigheder, valg, decentralisering, uddannelse, skovbrug, miljø, naturressourcer, bæredygtig energi og mejerier. Partnerskabet med Nepal udviklede sig løbende over årene i takt med udviklingen i Nepal og i regionen samt flere paradigmeskift i den internationale bistandsdagsorden. Dette skete i et tæt parløb med

mange forskellige nationale myndigheder på centralt og lokalt niveau, NGO'er, universiteter og med privatsektoren, både i Danmark og i Nepal.

Hvad kom der ud af 25 års statsbistand til Nepal?

Det første spørgsmål, man selvfølgelig stiller sig selv, når man sidder med en evalueringsrapport i hånden, er: hvad kom der ud af den danske bistand? Hvad blev der skabt af resultater? Hvad har vi lært af bistands-samarbejdet? Hvad var erfaringerne? Det er nogle af de centrale spørgsmål, som evalueringen forsøger at dokumentere og svare på.

Evalueringen har haft til formål at dokumentere resultater og forandringer, opnået gennem udviklingssamarbejdet siden 1991, at vurdere tilføjede værdi af den danske

støtte til bæredygtig, rettighedsbaseret udvikling, herunder hvordan bistanden blev tilpasset undervejs samt effektiviteten af partnerskabet, og at bidrage til erfaringsopsamling af relevans for fremme af bæredygtig, rettighedsbaseret udvikling. Evalueringen fremhæver, at den danske bistand gennem årene bidrog til følgende overordnede udviklingsresultater - listen er lang og ganske imponerende:

- Fredsskabende indsatser, herunder udarbejdelse af en ny forfatning.
- Støtte til afholdelse af valg med registrering af stemmeberettigede personer.
- Støtte til decentralisering og styrkelse af kommuner.
- Juridisk beskyttelse af dalitter (kaste-løse) og oprindelige folk.
- Styrkelse af adgang til retsvæsenet for

marginaliserede grupper samt fremme af den nationale menneskerettigheds-kommission.

- Skattereformer, herunder indførelse af moms.
- Forbedret adgang til skoler for piger, handicappede og børn fra marginaliserede grupper.
- Forbedring af uddannelsessystemet, herunder planlægning, administration og finansiel styring samt vurdering af fremskridt med anvendelse af indikatorer såsom frafaldsniveau, elev-lærer relationer og antal af uddannede lærere.
- Styrket anvendelse af viden i uddannelsessystemet, herunder evidensbaserede beslutningsprocesser samt opbygning af forskning og innovation.
- Bidrag til konsolidering af effektiv landsbybaseret skovforvaltning og vandløbsbeskyttelse.
- Bidrag til udvikling af mejerisektoren, bl.a. gennem træning og teknologi-overførelse.
- Etablering af offentlige og private mejerivirksomheder og kooperativer.
- Adgang til energi i landdistrikterne samt reduceret brug af træbrændsel.
- Styrkelse af institutioner, politikker og finansielle systemer, der er nødvendige for at fremme vedvarende energi i samarbejde med den private sektor.
- Bidrag til miljøforbedringer i industrier og byer, bl.a. gennem projekter der demonstrerer, hvordan virksomheder kan anvende renere teknologier og opnå bedre energieffektivitet, samtidig med øget bevidsthed, bedre regulering og fokus på luftkvalitet i Kathmandudalen.

Evalueringen konkluderer, at de danske interventioner var på det jævne og med nogle få undtagelser veldesignede, målret-

tede og stærkt effektive. Vurderingen er, at den danske bistand bidrog markant til udviklingen i Nepal over de mange år, også selvom der blev begået nogle fejltagelser, og at den reelle drivkraft bag udviklingen af Nepal kom fra nepaleserne selv.

Danmark gjorde det tilfredsstillende inden for nogle nicheområder, hvor vi havde komparative fordele. Jeg vil her fremhæve den tidligere danske støtte til skovbrug og naturressourceforvaltning, som i den grad var med til at styrke lokaldemokrati, brugerinvolvering og med til at reformere skov- og naturressourcesektoren på nationalt niveau, men især i distrikterne og landsbyerne rundt om i landet. Danmark havde også en afgørende rolle i forhold til fredsprocessen efter den 10 år lange borgerkrig, der officielt blev afsluttet i 2006, og i arbejdet med menneskerettigheder i Nepal. Også på de områder havde vi stærke kompetencer.

Programmet for inklusiv vækst, som omfattede støtte til landbrugsværdikæder i det østlige Nepal og til privatsektorudvikling på nationalt niveau, har ikke været en del af evalueringen. Argumentet har givetvis været, at programmet stadig var under gennemførelse, da evalueringen blev gennemført. Netop dette program var ikke uproblematisk og leverede begrænsede resultater, de betydelige investeringer taget i betragtning. Outputs stod ikke mål med inputs – value for money var ikke imponerende.

Med mit kendskab til dansk udviklingsbistand til Nepal, og som dansk skatteyder og hermed også bidragsyder til den danske bistand til Nepal, vil jeg dog klart mene, at vi kan være ganske godt tilfredse med den

danske indsats i landet. Danmark gjorde det overordnet set ganske hæderligt med hensyn til udviklingsbistand til Nepal gennem de 25 år.

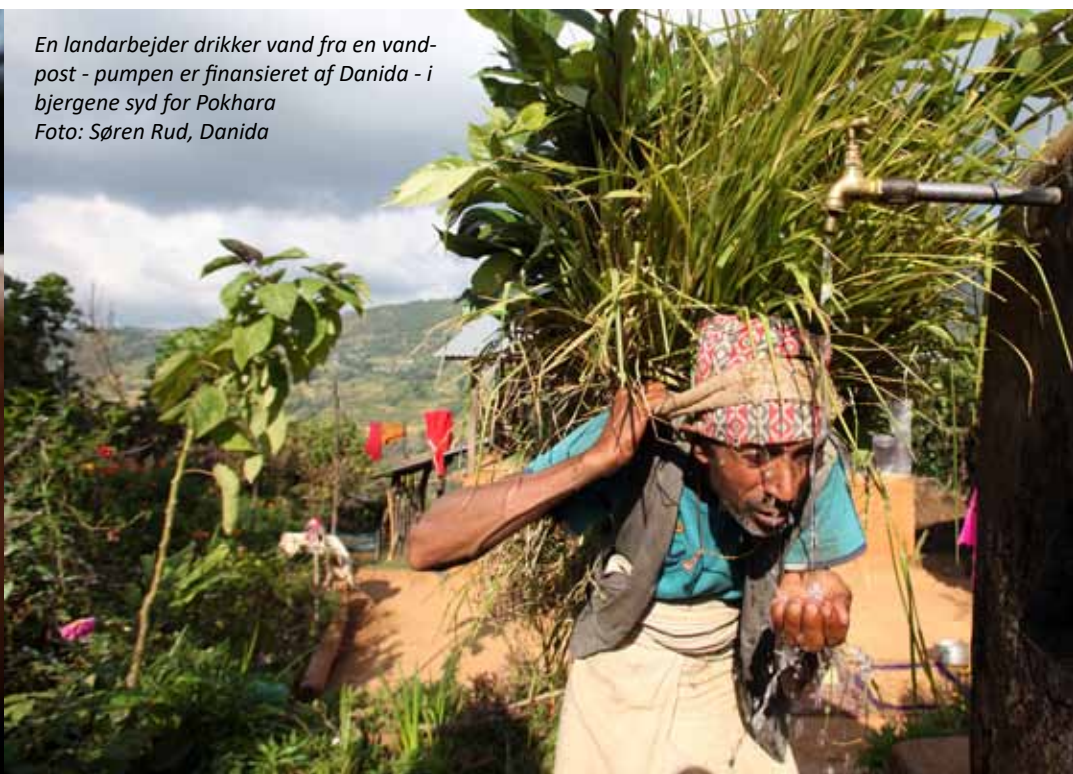
Som dansk turist i Nepal kan man måske i dag godt undre sig over, hvad der egentlig kom ud af den danske bistand, når man går rundt i gaderne i Kathmandu eller på stierne i Himalayabjergene. Det gør jeg også selv. Et godt eksempel kunne være luftforureningen i Kathmandudalen. Den springer jo i den grad og bogstavelig talt i øjnene, når man besøger Kathmandu, som i dag er en af verdens mest forurenede byer. Så hvad kom der egentlig ud af de millioner af kroner, som Danmark så velmenende spyttede i bekæmpelse af luftforureningen i Kathmandu?

Jeg kan også komme i tanke om et par andre lignende gode eksempler. Men dem vil jeg lade ligge. Svaret her er vel, at den danske bistand på netop det område var utilstrækkelig og på ingen måde i stand til effektivt at adressere de udfordringer, der i de efterfølgende år fulgte med en eksplosiv og ukontrolleret byudvikling i Kathmandudalen. Danida skulle måske have fortsat arbejdet mod miljøforureningen. Men dertil er der vel kun at sige, at der på det tidspunkt også var andre vigtige prioriteter, og at dansk udviklingsbistand selvsagt ikke kunne klare alle Nepals udviklingsproblemer.

Danmark har sat sit fodaftryk på udviklingen i Nepal - det danske Yeti-fodspor er der. Hvor stort og dybt det er, kan man diskutere. Det er der ingen, der nogen sinde vil kunne vide med sikkerhed, heller ikke efter at have læst evalueringsrapporten. Af den simple grund, at der er mange

*En landarbejder drikker vand fra en vandpost - pumpen er finansieret af Danida - i bjergene syd for Pokhara
Foto: Søren Rud, Danida*

aspekter af udviklingsbistand i en kompleks kontekst som den nepalesiske, som man ikke kan måle eller kvantificere. Dermed ikke være sagt, at man ikke skal prøve. Det er evalueringsrapporten trods alt et forsøg på. Konkrete resultater er og bliver vigtige, og Danmark har bidraget til at gøre en forskel i Nepal på en række bløde, men også flere konkrete, områder.

Rapporten kunne godt have medtaget mere information om de kvantitative outputs, som dansk bistand bidrog med i de mange år. Det er dog ikke overraskende, at rapporten er noget tynd på netop det punkt: monitorering og systematisk indsamling af udviklingsresultater er stadig en stor udfordring for mange udviklingsorganisationer, herunder også for Danida og for de nationale og internationale partnere.

Det er en evaluering af dansk bistand til Nepal. Men man skal også huske på, at en stor del af den danske bistand til Nepal i stigende grad blev givet gennem større fællesprogrammer med involvering af andre donorer. Gennem årene blev den danske bistand i stigende grad tilpasset nationale systemer og procedurer, på godt og ondt, og i et vist omfang også harmoniseret med bistanden fra andre donorer.

I nogle tilfælde var Danmark ledende donor og bidrog dermed også til styrkelse af

donorsamarbejdet i en bredere forstand. Dette betød, at resultaterne af den danske bistand kom til at afhænge mere og mere af kapaciteten hos de nepalesiske og internationale samarbejdspartnere. Det var trods alt dem, der leverede bistanden, ikke Danida. Danida finansierede, men var ikke længere udførende. Hele spørgsmålet om partnerskaber med nationale og internationale aktører blev afgørende for, hvad der kom ud af de danske skatte kroner, og hvilke resultater og positiv forandringer, der blev skabt. Den stigende politisering og centraliserede bureaukratisering i den nepalesiske administration i forhold til bistandsforvaltning var også en udfordring, som påvirkede effektiviteten af den internationale udviklingsbistand til landet, herunder også den danske.

Danmarks politiske rolle i Nepal har ikke været en del af evalueringen. Men selvom udviklingsbistanden var selve rationalet for Danmarks tilstedeværelse i Nepal, så medførte bistandssamarbejdet også et ganske omfattende arbejde i forhold til den politiske dialog med den nepalesiske regering og myndighederne samt med mange andre aktører i landet. Bistand og politik kunne i stigende grad ikke adskilles. Selvom evalueringen udelukkende fokuserer på udviklingsbistand, bør det tilføjes, at Danmark også var dybt engageret i den politiske dialog med de mange skiftende

nepalesiske regeringer, det siddende embedsmandsværk (som i øvrigt også roterede ganske hurtigt), lokale myndigheder, civilsamfundsorganisationer, universiteter, private firmaer og mange andre aktører, ikke mindst de internationale multi- og bilaterale donorer i Nepal.

Ambassaden hjalp også danskere i nød gennem de mange år, hvilket ikke mindst var tilfældet under og efter jordskælvne i 2015. Men også danskere, der blev fanget i Himalayabjergene eller som blev taget med noget i kufferten i lufthavnen, som de ikke burde havde haft med, fik hjælp af den danske ambassade. Selvom det aldrig for alvor rigtig tog fat, så ydede Danida også støtte til en række danske private firmaer i Nepal. Det danske engagement i Nepal var langt fra kun ren udviklingsbistand.

Ikke kun Nepal fik gavn af det danske bistandssamarbejde

Vi må heller ikke glemme, at det ikke kun handlede om, at det var Danmark, som gav noget til Nepal. Nej, det gik sandelig også den anden vej. Dette taler evalueringen ikke noget om. Evalueringen har derfor ikke udfoldet partnerskabsbegrebet, som i mange år dannede grundlag for samarbejdet mellem Danmark og Nepal. Ej heller, hvad partnerskabsbegrebet betød for de to bilaterale partnere. På den måde er evalueringen noget endimensional.

Motivator Bindu Guragain, DICO i Dhankuta, arbejder med de lokale kvinder. Ved møderne snakkes der om emner som mødregrupper, problemer i lokalsamfundet, bedre køkkenfaciliteter, så som bedre ovne, der ikke oser og bruger mindre brænde, vandforsyning og biogasanlæg
Foto: Mikkel Østergaard, Danida

Gennem bistandssamarbejdet gav Nepal også meget til Danmark og til de mange danskere, som på den ene eller anden måde blev involveret i samarbejdet. Ikke i form af finansiel støtte, som er den måde, vi nogle gange gerne vil måle vores bistand på, men i form af mulighederne for at lære, dygtiggøre sig og derigennem også at bidrage til styrkelse og videreudvikling af Danmarks globale udviklingsengagement. Rigtig megen dansk viden og kapacitet indenfor udviklingsbistand blev oparbejdet i Nepal gennem de mange rådgivere og konsulentfirmaer. Dertil kommer de muligheder, som Danmark fik gennem sit engagement i Nepal, i samarbejder med FN-organisationer og andre bilaterale donorer. Dette var også til stor gavn for dansk udviklingsbistand, herunder Danida og dets medarbejdere. Man kan godt spørge sig selv, om det var Danmark eller Nepal, der mistede mest, da beslutningen blev truffet om udfasning af det bilaterale samarbejde med Nepal og lukning af ambassaden i Kathmandu. Dette spørgsmål vil jeg lade stå åbent.

I 2015 var jeg selv med, da vi overbragte beskeden til den nepalesiske regering om, at Danmark ville trække sig ud af landet og lukke ambassaden. Finansministeren tog det overordentligt pænt, kiggede eftertænksomt ud ad vinduet i retning af Himalayabjergene og sagde Ke Garne? Hvad kan vi gøre? Og det havde finansministeren så

sandelig ret i. Hvorefter han fortsatte på flotteste vis med at opsummere og takke for de mange gode programmer og projekter, som Danmark havde støttet gennem årene i Nepal. Der var efterfølgende meget lidt og næsten ingen skriverier i de nepalesiske medier om den danske beslutning, hvilket undrede mig lidt, men dog ikke var helt overraskende. Det var mest FN-organisationerne og de andre donorer, som vi havde et tæt samarbejde med, der var forundrede. De havde jo trods alt også nydt ganske godt af den danske bistand til Nepal gennem årene. Den nepalesiske reaktion på den danske beslutning var sådan set befriende og et klart tegn på de nye tider, som vi i dag oplever i Nepal. Måske var den også et udtryk for, at Danmark trods alt blot var en mindre donor blandt så mange andre lande og aktører. Dansk bistand udgjorde til sidst kun omkring en procent af den samlede internationale bistand til Nepal.

Alt kan heldigvis ikke gøres op i penge. Men det er alligevel tankevækkende, at Danmarks bidrag på 3,5 milliarder kroner over de mange år svarer til, hvad de nepalesiske migrantarbejdere i dag sender tilbage til Nepal i løbet af blot 5-6 uger. Sådan har det ikke altid været, men det siger noget om den globale udvikling. Det er de nepalesiske migrantarbejdere, spirende entreprenører, hårdtarbejdende nepalesiske kvinder og de store nabolande, som spiller

en afgørende rolle for Nepals udvikling og fremtid.

Men Danmark har ydet en god indsats inden for de omtalte nicheområder. Vi havde nogle komparative styrker - ikke mindst som en mindre og fleksibel nordisk donor uden geopolitiske interesser - som vi var stolte af og gjorde stor brug af i samarbejdet med de nepalesiske og internationale aktører. Det var i forhold til effektiv udviklingsbistand, rettighedsbaseret udvikling, menneskerettigheder, offentlig forvaltning, ligestilling, oprindelige folk, energi, naturressourcer, uddannelse og andre områder.

I dag vil nepaleserne i langt højere grad selv tage vare på deres egen udvikling, end det var tilfældet dengang, Danmark startede med udviklingsbistand til Nepal for mere end 25 år siden. Dette er en positiv udvikling. Så kan man selvfølgelig diskutere, hvordan det går, og hvad der måske kunne gøres anderledes. Men det er en diskussion, som rækker langt udover omtalte evaluering.

Evalueringsrapporten er tung og kunne med fordel have nydt godt af mere grafisk indhold, billeder og ikke mindst nogle interessante og relevante case stories bygget ind i selve rapporten. Rapporten fremtræder ikke umiddelbart som et dokument, der er udarbejdet med videre kommunikation for øje, men mere som et stykke doku-

Elever lærer om bilmotorer i 'The WAPP Training Center i Kathmandu'
Foto: Mikkel Østergaard, Danida

mentation til arkiverne. Jeg savner også de mennesker, det hele handlede om. Det er i hvert fald godt, at der er udarbejdet et fire siders resumé af rapporten. Er man ikke forsker i nepalesiske bistandsforhold eller bistandsbureaukrat, så vil jeg mene, at det er helt fint blot at læse resuméet.

Rapporten fremtræder mest af alt som en opsummering af de mange forskellige større og mindre projekter, Danmark støttede gennem årene. Dokumentation af erfaringerne, analyserne og anbefalingerne fremstår noget overordnede og generelle. Som læser er det ikke helt nemt at blive klog på, hvad der rent faktisk virkede eller ikke virkede og hvorfor. Evalueringen er nok også lidt finpoleret og knap så analytisk, som man kunne have ønsket sig.

Et sted i rapporten henvises der til den nepalesiske antropolog Dor Bahadur Bista's bog "Fatalism and Development", som udkom i 1991. Jeg arbejdede i landdistrikterne i Nepal, dengang bogen kom i boghandlerne i Kathmandu, og den gjorde stort indtryk på rigtig mange af datidens udviklingsarbejdere. Bogen var banebrydende. Som danske udviklingsarbejdere fik vi alle udleveret en kopi af bogen, og jeg læste den med stor interesse. Bogen handler om nepalesernes måde at se verden

på, og om den sociale og politiske struktur, der stadig er ryggraden i det nepalesiske samfund. Fatalisme er et gennemgående tema i bogen. Meget har ændret sig siden, ingen tvivl om det. Men det er stadig en bog, som er yderst relevant og læseværdig, hvis man vil forstå Nepal og landets udfordringer.

I den forbindelse kom jeg til at tænke på, om dansk bistand har haft indflydelse på den fatalisme, som Bista så kyndigt skrev om, dengang den statslige danske bistand kom til Nepal. Og det tror jeg faktisk, at den har. Den danske bistand har gennem årene markant bidraget til at styrke og nuancere mange nepaleseres forståelse af rettigheder og egne muligheder for at kunne påvirke eget liv, og måske i nogen grad også den bredere politiske udvikling i landet (der er dog stadig et pænt stykke vej). Skal man lære noget om Nepal og landets udfordringer, kan man med fordel læse Dor Bahadur Bista's bog, før man springer til de fire siders resume af den danske evaluering. Den store evalueringsrapport med bilagene vil jeg, med al ære og respekt for konsulenternes arbejde, dog pænt lade ligge.

Danmark er fortsat i Nepal

Det er måske lidt symbolsk, at det var den lokale EU-delegation, der købte og overtog den grund og bygning, der tidligere udgjorde den danske ambassade i Kathmandu. Europæisk udviklingsbistand til Nepal fortsætter, og det bidrager Danmark jo også indirekte til gennem det bredere EU-samarbejde. Det er også befriende at opleve og vide, at mange små og større danske NGO'er ufortrødent fortsætter det gode danske engagement i Nepal. Danmark er ikke ude af Nepal. Det er kun Danida, der ikke længere er til stede.

På Lazimpat-vejen i Kathmandu hang der engang et lille krøllet rødt og hvidt skilt oppe i en rede af ledninger i en lygtepæl. Skiltet viste vej til den danske ambassade. Skiltet er væk nu og er sikkert erstattet af et større og flottere EU-skilt, men der er heldigvis stadig masser af danskere i Nepal, og vi har også en ny nepalesisk honorær konsul i Kathmandu ligesom i de gode gamle dage. Der er fortsat mange danske turister, der hvert år besøger Nepal og som kommer hjem med mange fantastiske oplevelser fra det fascinerende Himalayaland. Dette er også en meget vigtig del af forholdet mellem Nepal og Danmark. Der er heldigvis stadig mange tætte relationer.

Jan Møller Hansen har arbejdet i Nepal over to perioder fra 1991-1995 og 2013-2016 samt besøgt landet mange gange i forbindelse med udviklingsarbejde og som turist. Han har arbejdet i Nepal som udviklingsarbejder for MS og CARE Nepal og som souschef på den daværende danske ambassade i Kathmandu. Han arbejdede i Nepal, da Danmark åbnede sin ambassade i Kathmandu, og i de år hvor Danmark opbyggede et stort bistandssamarbejde med Nepal. Hans sidste job i Nepal var på den danske ambassade, 25 år senere, da beslutningen om at lukke og slukke i Nepal blev truffet. Jan taler nepalesisk.

Elever i Shivapuri Secondary School stiller op i rækker i skolegården. Under 'Education For All Program' er bygningen og computere givet fra Danida
Foto: Mikkel Østergaard, Danida

**Everest, Annapurna,
Manaslu, Makalu,
Kanchenjunga, Mustang,
Dolpo, Lumbasumba, Dhaulagiri,
Langtang, Ganesh, Rara, Nar&Phu,
Dhortapan, Great Himalayan Trail, Solu, Arun, Mugu, Simikot,**

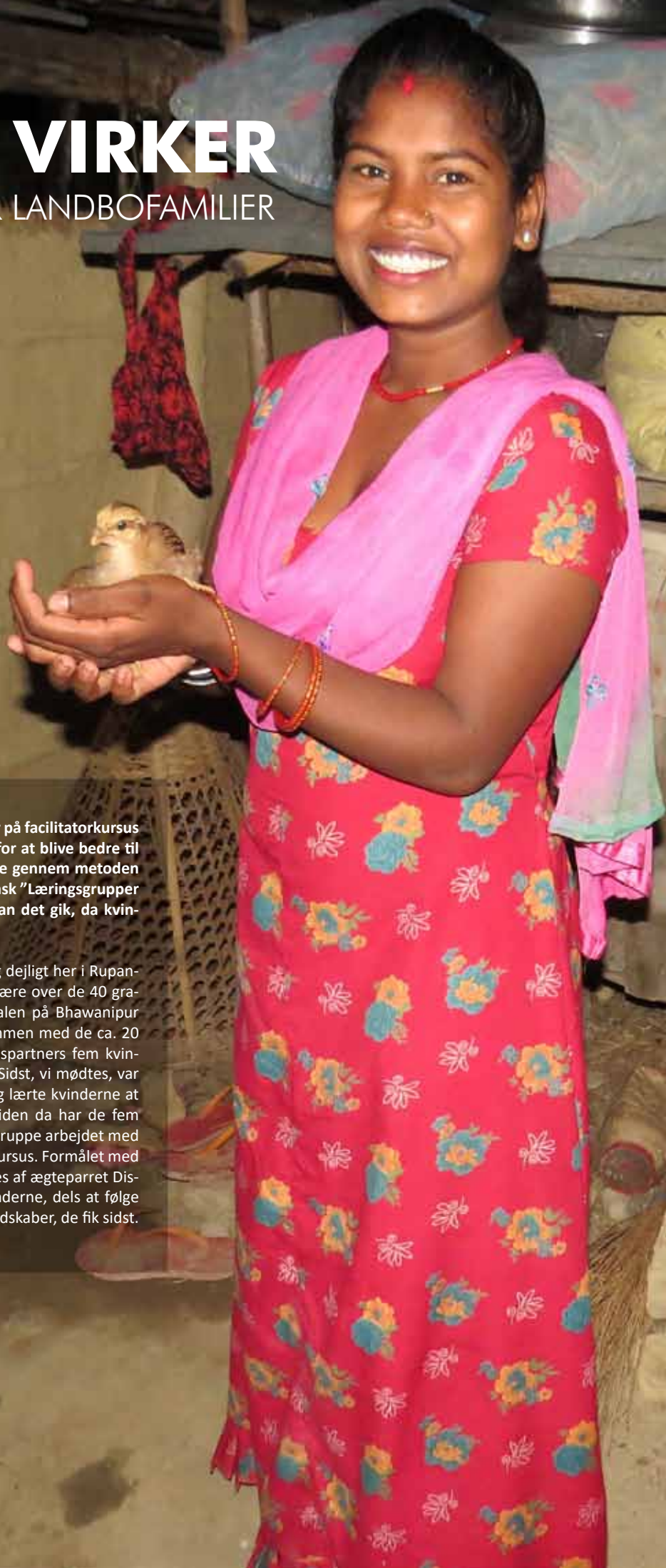
Helambu, Bardia, Chitwan

DET, SOM VIRKER

LÆRINGSGRUPPER FOR LANDBOFAMILIER

Tekst og foto: Anne Mette Nordfalk, projektleder

I november 2016 var tyve nepalesiske kvinder på facilitatorkursus med Ingelis og Aage Dissing fra Nordjylland for at blive bedre til at støtte deres kvindegruppe og dens arbejde gennem metoden "Farmer Family Learning Groups" eller på dansk "Læringsgrupper for landbofamilier". Her kan du læse, hvordan det gik, da kvinderne i foråret var på opfølgingskursus.

Det er tidligt forår, og vejret er stadig mildt og dejligt her i Rupan-dehi, hvor temperaturen om få måneder vil være over de 40 grader. Vi har som ved det første kursus lånt salen på Bhawanipur Skole, og her sidder vi nu på betongulvet sammen med de ca. 20 kvinder, som repræsenterer vores samarbejdspartners fem kvindegrupper og glæder os til at komme i gang. Sidst, vi mødtes, var i november 2016, hvor Ingelis og Aage Dissing lærte kvinderne at være facilitatorer for deres kvindegrupper. Siden da har de fem kvindegrupper og den tværgående landbrugsgruppe arbejdet med nogle af de emner, som blev søsat ved sidste kursus. Formålet med de kommende fem kursusdage, som også ledes af ægteparret Dissing, er dels at komme med nye input til kvinderne, dels at følge op på, hvordan det er gået med at bruge de redskaber, de fik sidst.

De vildeste tomater

Noget ved vi allerede, for i de forløbne måneder er der poppet en del fine billeder af kvinder og frodige køkkenhaver op på Messenger. Dagen før kurset er Ingelis, Aage og undertegnede desuden på rundtur hos nogle af kvinderne i de små lerhuse. Blandt andet har vi besøgt Gauri Kawas, som viste os den sæk med tomatplanter, som hun dyrker på gårdspladsen foran sit lille hus. Sækken, som hun lærte at lave på et gruppemøde for nogle måneder siden, danner et smukt spiseligt tag over hendes indgangsdør. Gauri og hendes nabo Mina har også startet grøntsager i sække langs deres huse, og Mina har hjulpet Gauri ved at give hende nogle af sine squash og okra-planter, fordi hendes var bedre end Gauris. En vigtig pointe i metoden "læringsgrupper for landbofamilier" går ud på at hjælpe og lære af hinanden, så det er herligt at se Minas og Gauris makkerskab. Også ideen med grøntsager i sække kommer fra kurset.

Kartoflernes egen helpline

"Før vidste jeg ikke noget om at dyrke have, men nu dyrker min svigerinde og jeg det meste selv og behøver ikke at købe ind på markedet," fortæller Rajkumari Musahar, som vel er midt i 20'erne. Hun har sammen med sin puringe svigerinde Shova en lille 2x3 meter køkkenhave, der er ved at eksplodere af grønt. Rajkumari, som er facilitator i sin gruppe, har også forsøgt sig med at dyrke kartofler i sin nye kompostbunke, og det udløste på et tidspunkt et helt lille drama. Først gik det godt, og kartoflerne voksede fint, men en dag fik projektleder Jyotsna Tuladhar et opkald fra Rajkumari: "Jeg ringer til dig for min sidste rupee, skynd dig at komme, kartoflerne er ved at dø!" råbte Rajkumari i telefonen. Jyotsna kom straks forbi og kunne berolige Rajkumari med, at kartoflerne havde det ok. Det griner de begge to af nu. Det er ikke hver dag, at man ser nepalesiske kartofler med deres egen personlige helpline.

Opsparing og lån er et hit

Både Shova og Rajkumari Musahar og deres nabo Phoolmati Musahar har også taget lån i deres kvindeggruppe til at købe høns og ænder og til at lave større huse til dyrene. En del af konceptet handler nemlig om at have en låne-/sparegruppe, så man kan investere og lave forretning.

Hver af de fem kvindeggrupper fik 6.000 kr. fra en dansk fond, før de gik i gang med læringsgruppen. Faktisk var pengene ment som et engangstilskud til et fælles projekt, men da låne-/sparegrupperne opstod, blev vi enige om, at pengene var mere værd som fælles lånefond. I første omgang har grupperne fået udbetalt halvdelen af pengene, som de nu låner ud af til hinanden, til forretning.

Resten af pengene skal grupperne have senere, hvis de kan fremvise fuld tilbagebetaling. Gruppernes medlemmer sparer også

hver især 100 rupees op om måneden, som kan lånes til alle formål. Begge lånemuligheder er utrolig populære, og alle betaler tilbage til tiden. Der er kø til nye lån. Faktisk er også de, som pt. har et lån, allerede i kø til et nyt, hvilket sikkert øger motivationen for tilbagebetaling yderligere. Kvinderne er vant til at låne penge privat, men flere nævner, at det at spare op sammen i en gruppe og holde regnskab med opsparing og renter, er et nyt og meget positivt input i deres liv.

Egeninteresse som drivkraft

Det, vi når frem til på vores rundtur og på kursets første dag, er, at mange har fået meget flottere køkkenhaver, og at mange nu deler viden om, hvad der virker, med deres naboer, og at de er meget glade for at kunne låne penge.

Til gengæld er de ugentlige møder, som er en del af metoden, en kilde til frustration både for medarbejdere, facilitatorer og resten af kvinderne. Ideen er, at kvinderne skal mødes til låne-/sparegruppemøde en gang om måneden - alle 20-25 fra gruppen, og at de derudover mødes i deres undergruppe på 5-6 personer en gang om ugen, hvor de får nye input eller laver praktisk arbejde sammen. Det månedlige møde fungerer fint, men det gør undergrupperne ikke. "Hvis en undergruppe aftaler at mødes søndag eftermiddag, kommer der måske kun to af de fem kvinder, som er med i gruppen. De venter længe på de andre, og måske dukker en tredje op efter et par timer, men de to sidste kommer ikke. Herefter opfordrer den medarbejder, som er tilknyttet gruppen, dem til at prøve igen næste dag, og så er der igen nogen, som ikke dukker op," forklarer Menuka Neupane, som er leder af vores partnerorganisation Soiyas Uafhængige Kvinder. På den måde bliver der rigtig megen venten, og ingen føler, de har et ordentligt udbytte af møderne. "Medarbejderne føler nærmest, at de jagter flygtende gruppemedlemmer for at 'tvinge' dem til at holde møder," forklarer Menuka.

Et godt grin er meget værd

Hele diskussionen omkring de frustrerende møder bliver sat på dagsordenen med små teaterstykker.

Kvinderne er fantastiske skuespillere, og alle vrider sig af grin over imitationen af projektleder Jyotsna, som kommer på besøg hos et medlem, som prøver at gemme sig, og som ikke svarer, når hun bliver spurgt, hvor de andre er henne. Det gode ved teater er, at man kan få nogle meget ømtålelige og ret negative emner frem i lyset på en sjov måde, så ingen føler sig intimideret.

Hvis kvinderne bare var blevet spurgt, hvad de synes om grupperne, så ville de fleste have sagt "de er helt fine". Nu kommer vi i stedet til bunds i, hvordan det faktisk står til, uden at nogen føler sig hængt ud.

Bananer i skolegården

Rajkumari - køkkenhave - aubergine

Efter en del diskussion bliver det slået fast, at man skal mødes, når det giver mening, og hvis en gang om ugen ikke giver mening for deltagerne, så må medarbejderne sadle om og fokusere på det, som virker. Altså hvad der motiverer kvinderne.

Vi beslutter at tage udgangspunkt i de månedlige låne-/spare møder, da det høje fremmøde viser, at de tydeligvis giver mening. Disse møder kan så bruges til at tilbyde andre workshops (om køkkenhaver, dyrehold, økologi, sundhed osv.) og til at dele vigtige informationer. Facilitatorerne bliver stadig opmuntret til at støtte op om køkkenhaverne og til at støtte videndeling på nabo-til-nabo basis, da det har fungeret godt.

Forskelle og ligheder mellem Nepal og Uganda

Da Ingelis, Aage og jeg om aftenen diskuterer situationen hjemme i vores homestay, kan vi se nogle interessante forskelle og ligheder mellem Nepal og Uganda, hvor metoden "Læringsgrupper for Landbofamilier" først blev brugt. I Uganda afholdes der låne-/spare møde en gang om ugen. Desuden har alle kvinderne i Uganda-projektet jord og har fundet ud af, at når man mødes, så kan man også arbejde sammen. Det er altså en klar motivation for at mødes. Hos os har de fleste af kvinderne ingen jord, hvilket betyder, at mange arbejder som løsarbejdere hos andre, og der spares og lånes blot én gang om måneden.

Som løsarbejdere er det svært for 'vores' kvinder at mødes i en gruppe på et fast tidspunkt. Men at mødes med naboen i køkkenhaven er nemt og fleksibelt. De lån, man kan få ved det månedlige låne-/sparegruppemøde, er væsentlige for familierne, fordi de er med til at stabilisere hverdagen. Som løsarbejder tjener man rimelig gode penge, når man har arbejde, og resten af tiden er man på jagt efter arbejde og tjener ingenting. Et lån giver mulighed for at udligne de gode og de dårlige måneder og få gang i lidt produktion af kød og æg, både til salg og til husbehov. Derfor bliver møderne prioriteret højt.

Samlet set er 'vores' kvinders livssituation altså på nogle områder anderledes end kvindernes i Uganda, og grupperne må altså justeres, så de passer til netop vores sammenhæng.

En mor, en datter og en bedstemor

Som da vi mødtes i november, har kurset også praktiske elementer. Blandt andet skal kvinderne ud på skolens område for at lære at beskære bananpalmer. Dem har skolen en del af, fordi vi jo også har et frokostprogram, hvor vi sørger for sund skolemad til børnene, blandt andet bananer.

Aage og Ingelis forklarer, at bananer skal have tre stammer: En mor-, en datter- og en bedstemorstamme (eller -strå), for faktisk er bananpalmen en græsart! Bedstemor bærer bananerne, mor gør sig klar til, at det bliver hendes tur næste gang, og til sidst, om to år, bliver det så datterens tur. Hvis man ikke beskærer, så kommer der alt for mange skud, som tager kraften fra planten. Holder man sig til det her beskrevne familiehierarki, så kan man få nogle kæmpe bananklaser.

Da kvinderne senere evaluerer kurset, er netop bananbeskæring et af de emner, som de fleste fremhæver som særlig godt. Det var også et af de emner, som blev fremhævet, da facilitatorerne senere mødtes med deres egen gruppe og aflagde rapport fra kurset, og flere af facilitatorerne har siden afholdt bananbeskæringskursus for deres egen gruppe.

Husholdningsregnskab – en overraskende succes

En anden rigtig populær aktivitet på kurset var en øvelse i at lave husholdningsregnskab. Alle skulle i grupper notere deres udgifter og indtægter som familie ned. Det gav nogle meget fine aha-oplevelser. "Neej, hvor bruger jeg mange penge!" var der flere, som udbrød. En del havde faktisk større udgifter end indtægter! "OG så har jeg slet ikke taget alle de små ting med, som ikke lige er nødvendige," som Kunti Musahar, medlem af Bhawanipurgruppen, udtrykte det.

Kunti er en af de kvinder, som efterfølgende er fortsat med at føre regnskab, og det har blandt andet ført til, at hun har droppet den lille brikjuice, som hun ellers plejer at drikke hver aften. For da hun så, hvad hun brugte på juice hver måned, så synes hun, det var for dyrt.

En anden kvinde har siden hen fortalt, at hun nu går til markedet om fredagen i stedet for at tage en elektrisk rickshaw. Regnskabet har også givet køkkenhaverne yderligere vind i sejlene, fordi det er meget tydeligt, at det er billigere at dyrke sine grøntsager selv end at købe dem på markedet.

I en familie er både mand og kone holdt helt op med at ryge, efter at konen er begyndt at lave husholdningsregnskab!

Husholdningsbudgetternes popularitet var uventet, men også rigtig interessant. Konceptet "Læringsgrupper for Landbofamilier" baserer sig blandt andet på argumentet om, at det at være fattig også handler om at træffe dårlige valg for sig selv. Rygning kan man hurtigt blive enige om er et dårligt valg, og hvis der mangler penge til skolebøger eller andre fornødenheder, så er elektriske rickshaws og brikjuice nok også et godt sted at spare.

Overordnet set så kan man sige, at når et overblik over budgettet hjælper en kvinde og hendes familie med at træffe bedre valg, så er det faktisk et første skridt ud af fattigdommen. Og sammen med muligheden for lån og en frodig, sprøjtefri køkkenhave, så giver det absolut en øget sikkerhed i dagligdagen.

På vej mod større modstandskraft

Som under det første kursus i november 2016 blev alle kursets fem dage faciliteret af deltagerne selv i mindre grupper. I november afholdte det en del usikkerhed, ligesom det at diskutere i grupper ikke var så velfungerende i starten. Denne gang går det langt bedre, og alle er helt med på, hvad de skal.

En af de sidste dage skal facilitatorerne tegne, hvordan de ser deres gruppes fortid, nutid og fremtid. Ideen er, at det skal sætte gang i tanker om fremtiden hos mennesker, som ofte er meget fokuseret på den daglige kamp for overlevelse. Det bliver nogle ret fine tegninger og gode forklaringer i plenum. *Før vi kom med i gruppen, vidste vi ingenting. Nu gør vi noget og forsøger at tjene vores egne penge. I fremtiden håber vi, at vores gruppe vil klare sig godt, blive kendt og tjene gode penge*, står der på en af plancherne. En anden gruppe har tegnet en cirkel med en enkelt person, der symboliserer fortiden, en cirkel med flere i, for nutiden og til sidst en cirkel med god plads og med mennesker og dyr i, for fremtiden. Alle gruppernes budskaber handler om, at de føler sig på vej.

Der er et stykke vej endnu, men vi i Skoleliv i Nepal synes også, at kvinderne er godt på vej. For at sige det med et af den moderne udviklingsverdens buzzwords, så har kvinderne gennem læringsgrupperne opnået større robusthed - eller resiliens, som det også kaldes.

Selve projektet slutter midt i marts, og inden da skal vi nå at invitere yderligere 50 kvinder indenfor. Det glæder vi os til, for nye medlemmer er berigende for foreningen Soiyas Uafhængige Kvinder og giver både dem og os mulighed for at hjælpe endnu flere med at få et trygtere og bedre liv.

Hvad er næste skridt?

Næste skridt er fortalervirksomhed. Altså at kvinderne, udover at skulle fortsætte med at blive bedre til at samarbejde, også skal kunne stille sig op og kræve deres ret i forhold til det offentlige Nepal. Lige nu øver de sig ved at søge penge fra kommunen. Næste

skridt kan være at forlange, at kommunen har en mere gennemsigtig udvælgelsesproces, når der gives penge ud til lokale organisationer og projekter. Det kan også være mere støtte til økologi fra kommunens side, pres på politikere om at holde deres valgløfter eller langsigtede mål som fx en mere retfærdig fordeling af jorden.

Fortalervirksomhed er et væsentligt aspekt i bæredygtig udvikling, fordi det handler om at styrke nogle af de strukturer, som er årsagen til, at folk i Nepal er fattige.

Ingelis, Aage og artiklens forfatter sammen med kvinderne

I foråret 2017 blev Nepal Visions læsere præsenteret for en metode til udviklingsarbejde, som hedder "Læringsgrupper for landbofamilier" oversat fra det engelske "Family Farmer Learning Groups".

Metoden blev søsat i et kvindeprojekt i det sydvestlige Nepal i distriktet Rupandehi, hvor Skoleliv i Nepal, sammen med den lokale forening Soiyas Uafhængige kvinder, arbejder for og med fattige kvinder. Formålet er, at kvinderne og deres familier skal opnå et mere trygt og stabilt liv, hvor der er overskud til at tænke på fremtiden. Projektet er finansieret af Civilsamfundspuljen, der administreres af medlemsorganisationen CISU.

Anne Mette Nordfalk er uddannet indenfor udviklingsstudier og kommunikation. Hun har boet i Nepal fra 2007 til 2009. I 2009 startede hun foreningen Skoleliv i Nepal sammen med en gruppe Nepalentusiaster, udviklings- og kommunikationsfolk. Siden har hun arbejdet for at udvide foreningens arbejde, fundraise og hjælpe Soiyas Uafhængige Kvindeorganisation med at blive en stærk og bæredygtig forening.

LIVSSTILSSYGDOMME

DEN NÆSTE STORE SUNDHEDSUDFORDRING I NEPAL

Foto og tekst: Marieke Leemreize, læge

På sundhedsområdet er der sket store fremskridt i Nepal de seneste år. Mange infektionssygdomme er på tilbagegang, og klassiske parametre som børnedødelighed og mødredødelighed er støt faldende. En del af æren herfor må tilskrives det imponerende netværk af Female Community Health Volunteers (FCHVs). Hver en lille landsby har udpeget en kvinde, der er ansvarlig for at lave forebyggende og opbyggende arbejde i det område, hun bor i. Kvinderne får en kort uddannelse, understøt og medicin og har indtil nu haft særligt fokus på mor og barn sundhed.

I 2012 var den gennemsnitlige levealder i Nepal 68 år (WHO, januar 2015), en stigning på 6 år i forhold til i 2000. Samme år var de tre hyppigste dødsårsager: Kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL), bedre kendt som rygerlunger, lå på førstepladsen. Og ja, der ryges mere i Nepal end i nabolandene, men førstepladsen skyldes nærmere den fortsat udbredte brug af brænde til madlavning, også indendørs. Således er det især kvinderne, der udvikler KOL i Nepal.

På andenpladsen lå hjertekarsygdomme og på tredjepladsen hjerneblødning/blodprop i hjernen. Dødsårsagerne minder overraskende meget om den danske "top 3". De sundhedsmæssige udfordringer, som Nepal står overfor, er altså ikke så forskellige fra dem, vi kender, som man kunne tro. I fremtiden kommer de formentlig til at fylde endnu mere, og sundhedsvæsenet er dårligt rustet til at tage hånd om de nye udfordringer.

Ændrede sundhedstiltag

Nepal er fortsat primært et landbrugs-samfund. Kun godt 18 % af befolkningen bor i byer, og hermed er Nepal det mindst urbaniserede land i Sydøsten (UN DESA, 2014). Men det billede er i disse år ved at ændre sig. Folk fra bjerglandsbyerne flytter til primært Kathmandu og Pokhara-dalen samt Terai. Med denne demografiske udvikling følger en ændring i livsstil, som har stor betydning for folkesundheden. De, der tidligere arbejdede i markerne, tilegner sig typisk en mere stillesiddende livsstil i forstæderne. Kosten, som før bestod af byg,

majs og friske råvarer fra markerne, udgøres nu i højere grad af hvide ris og forarbejdede fødevarer med et højere indhold af kulhydrater og fedt. Jordskælvet i 2015 har været med til at skubbe yderligere til denne udvikling. Mange måtte i lange perioder bo i midlertidige boliger, og den generelle mangel på mad og særligt friske råvarer betød en pludselig livsstilsændring for mange. Desuden ændredes fokus på sundhedstiltag. De initiativer, der var sat i gang til håndtering af kroniske sygdomme, blev sat i bero for at imødegå det store behov for katastrofehjælp. 43 % af landets sundhedsfaciliteter var enten helt eller delvis beskadiget af jordskælvet, hvilket har sat hele den sundhedsfaglige indsats i Nepal år tilbage. (Population, G. o. (2015). Nepal Health Sector Strategy 2015-2020).

Nye sygdomme

Det skønnes, at op mod en tredjedel af befolkningen har forhøjet blodtryk og 8,4 % har sukkersyge. Sidstnævnte er op til otte gange hyppigere i byområder. Et mindre studie, publiceret i The Lancet, har

vist, at over 25 % af børn mellem 6 – 13 år i byområder er overvægtige. Man må forvente, at disse tal kun kommer til at stige i fremtiden. I nabolandet Indien er type 2 sukkersyge (også kendt som "gammelmandssukkersyge") allerede konstateret hos en hel del børn. Asiater er genetisk mere udsat for at udvikle sygdommen og dertil kommer, at børn, der har været udsat for underernæring i fosterstadiet og i tidlig barndom, er mere udsatte for at udvikle sukkersyge i voksenalderen. Man kan sige, at stofskiftet indstiller sig på mangel og skruer ned for forbrændingen, og dette giver bagslag, når der senere i livet bliver lettere adgang til fødevarer.

I Danmark har vi mange års erfaring med håndtering af disse sygdomme, og for langt de flestes vedkommende kan de håndteres tæt på hjemmet hos den praktiserende læge. Partners in Practice (PiP) - et initiativ under Dansk Selskab for Almen Medicin (DSAM) - udsender danske praktiserende læger til Nepal for at hjælpe med at takle disse, for Nepal forholdsvis nye sygdomme. Vigtigst af alt er det dog, at indsatsen forankres lokalt, så viden om de nye sygdomme når helt ud i hjemmene. PiP's lokale samarbejdspartner, Nepal Development Society (NEDS), arbejder med netop dette. De uddanner Female Community Health Volunteers (FCHVs), så de kan tage viden om de nye sygdomme med til deres lokalsamfund, og de lærer dem at måle blod-sukker og blodtryk. Således udnyttes det, at kvinderne i forvejen har et godt kendskab til lokalbefolkningen og er respekterede i lokalsamfundet.

Livslang behandling

Lørdag den 20. januar 2018 afholdt NEDS i samarbejde med det lokale hospital en Diabetes Screening Camp i Bagmara Village, ca. 15 km fra Pokhara. I alt 110 personer blev undersøgt for sukkersyge af de lokale FCHVs. Samtidig fik de råd om kost, livsstil og håndtering af kronisk sygdom, og hvor det var nødvendigt, fik de udskrevet medicin af lægerne fra deres lokale sygehus, som også sidenhen vil følge patienterne.

Suryawati, en kvinde i 50'erne, begyndte at græde, da lægen fortalte hende, at hun havde sukkersyge, og at der var brug for flere blodprøver, opfølgning og livslang behandling med medicin. "Jeg er for fattig til det," svarede hun. Det viste sig, da vi spurgte nærmere ind, at Suryawati allerede fik stillet diagnosen sukkersyge og forhøjet blodtryk for 13 år siden, og allerede dengang blev hun rådet til at tage medicin. Hun købte pillerne, men tog dem aldrig i mere end en uge ad gangen. Der var flere i hendes nabolag, som mente, det var dårligt for kroppen at tage medicin hver dag. Når hun føler sig syg, tager hun pillerne i en periode, men så snart hun har det bedre, holder hun op igen.

Suryawati er bestemt ikke den eneste, der har svært ved at forholde sig til kronisk sygdom, og hvad det indebærer. Sukkersyge er en stor finansiel byrde for mange familier. Ud over medicinen kræver sygdommen regelmæssige kontroller med blod- og urinprøver, som alle skal betales af egen lomme. Suryawati er heldig. Hun bor kun 5 km fra et Primary Health Care Centre (PHCC), hvor hun kan få medicin (metformin) gratis og undersøgelser, der er til at betale. Men hvis

metformin ikke er nok til at kontrollere hendes blodsukker eller hvis hun tåler det dårligt, er der ingen gratis alternativer. Vælger hun at tegne en sundhedsforsikring til 2500 NRP årligt, bliver udvalget lidt større. Men skulle hun få brug for insulin, er der heller ingen hjælp at hente. Ud over medicinen kræver det ændring i livsstil og kost. Ofte en kost, der er dyrere end den gængse.

Et spørgsmål om penge

I Nepal er adgangen til medicin og sundhedsydelse i høj grad et spørgsmål om økonomi. 70 % af udgifterne til sundhed går til private aktører og 4/5 dele af hospitalssengene er i privat regi. Ud over selve sundhedsudgifterne er der for de fleste også store transportudgifter. 2/3 af sundhedspersonalet arbejder i og omkring de store byer. Men som nævnt bor kun 18 % af befolkningen i byerne, så mange har altså langt til nærmeste læge. Dette går ud over kontinuiteten, som er vigtig for at kunne holde kronisk sygdom under kontrol. I stedet for regelmæssig kontrol og tæt opfølgning indlægges patienterne akut, når komplikationer opstår. I Bagmara mødte vi også flere patienter, som tidligere havde fået konstateret sukkersyge efter screening, udført af private sukkersyge-klinikker. Det viste sig, at flere af dem var fejldiagnosticerede og ikke havde sukkersyge efter de internationalt anerkendte kriterier. At udføre screening og få stillet diagnoser kan altså også være et spørgsmål om at få flere kunder i butikken

Nepals sundhedsvæsen er dårligt rustet til at håndtere udfordringen med kroniske sygdomme. Den ulige adgang og store

økonomiske barriere gør, at behandling ikke er tilgængelig for de fleste. Selv for dem, der har råd, er det svært at sikre den kontinuitet, som en kronisk sygdom kræver. Den nye nationale sundhedsforsikring er et skridt på vejen til dette. Tegner man en sådan forsikring, er man som borger forpligtet til at tilmelde sig en primær sundhedsudbyder. Kun hvis denne udby-

der – typisk et nærliggende hospital – ikke kan give den fornødne behandling eller de nødvendige undersøgelser, kan stedet viderehenvise til andre instanser (både private og offentlige). Ved akut sygdom kan man få behandling alle steder, men kroniske sygdomme kræver, at det går gennem ens primære sundhedsudbyder.

Ud over de finansielle og organisatoriske udfordringer mangler befolkningen mest af alt viden om kroniske sygdomme, om hvad disse sygdomme indebærer for den enkelte, og hvordan man selv kan bidrage til at få sygdommen under kontrol. Og allervigtigst: hvad man kan gøre for at forebygge disse kroniske lidelser.

Partners in Practice (PiP) udsender danske praktiserende læger til Nepal for at støtte det primære sundhedsvæsen. PiP er involveret i 2 projekter i Nepal. Det ene har primært fokus på håndteringen af kroniske, livsstilsinducerede sygdomme. Den lokale samarbejdspartner, Nepal Development Society (NEDS), er en lokal NGO stiftet af nepalesiske Public Health Officers i 2013. Flere af medlemmerne har forsket og/eller opnået en Ph.d.-grad ved Århus Universitet. Et stort fokusområde for NEDS er støtte til udviklingen af den primære sundhedsstjeneste i Nepal, især i forhold til kroniske sygdomme og forebyggelse af disse.

Mere information om PiP og deres projekter i Nepal:

- http://www.dsam.dk/flx/organisation/udvalg_og_interessegrupper/partners_in_practice_pip/pip_nepal/projektbeskrivelse/
- Information om NEDS: <https://nedsnepal.org.np/>
- Mere information om NEDS' arbejde med sukkersyge: <https://www.worlddiabetesfoundation.org/projects/nepal-wdf16-1441>
- Her en video, der nærmere forklarer om udfordringerne med kroniske sygdomme i Nepal: <https://nedsnepal.org.np/projects/documentary-on-non-communicable-diseases/>

Marieke Leemreize er uddannet læge fra Århus Universitet og er i øjeblikket i gang med at specialisere sig indenfor almen medicin i Region Sjælland. Marieke har altid interesseret sig for sundhed på globalt plan og har tidligere arbejdet i Sierra Leone, Libyen og Sydsudan. Hun tog ½ års orlov for at lave humanitært arbejde og valgte at tage til Nepal for, med tilknytning til PiP, at være med til at starte projektet om kroniske sygdomme op.

MOUNTAIN — ADVENTURES —

Tag med til Nepal og få en oplevelse for livet

www.Mountain-Adventures.dk

OPLEV BL.A. EVEREST BASE CAMP, ANNAPURNA,
FAMILIEFERIE, MERA & ISLAND PEAK og UPPER MUSTANG

KONTAKT OS OG FÅ EN SNAK OM MULIGHEDERNE
SE MERE PÅ MOUNTAIN-ADVENTURES.DK

FRA LIZ HAWLEY I KATHMANDU

FREDAG DEN 26. JANUAR 2018 Af Kunda Dixit, redaktør af Nepali Times. Oversættelse: Jørgen Rendsvig

Elizabeth Hawley arbejdede som reporter i Fortune Magazines redaktion, da hun første gang kom til Kathmandu som led i en jordomrejse. Det er svært at forestille sig, hvordan Kathmandu var dengang: en smaragdskål i skødet på Himalaya. Rene floder, få biler og blændende skyer på den mørkeblå himmel.

Liz kom, hun så, og hun blev. Men kl. 2 fredag morgen, 95 år gammel, forlod denne legendariske historieskriver af Himalaya-bestigninger os for stedse.

Liz var Nepal-korrespondent for Reuters på en tid, hvor de fleste nyheder fra Kathmandu handlede om bjergbestigning, og hun var et omvandrende leksikon om bestigningsdetaljer. Hvem besteg først Dhaulagiri fra nordøst-bjergryggen om foråret? Hvor langt nåede den polsk-engelske ekspedition på sin opstigning i alpin stil af vestsiden af Makalu i 1980? Nåede koreanerne virkelig toppen af Kangchenjunga? Hvis du var i tvivl, gik du til Liz.

Vi plejede at sige, halvt i alvor, at en bjergbestiger ikke officielt havde besteget en top i Himalaya, før Liz Hawley sagde det. Mange bjergbestigere blev krydsforhørt af Liz i hotellobbyer i Kathmandu efter at være kommet tilbage fra toppen. Hun

udspurgte dem detaljeret om varighed, vejret, medbestigere på toppen og udbad sig billeder fra toppen - mange sagde, at de fandt disse afhøringer mere skræmmende end bestigningen selv.

I det samme hus i Bhandari Compound i Dilli Bazar, hvor hun levede det sidste halve århundrede, findes hendes arkiver, hvor hun holdt styr på bestigningerne. Liz Hawleys bjergbestigningsarkiver er blevet digitaliseret og ligger nu frit tilgængelige på www.himalayadatabase.com. De vil blive opdateret efter hver klatresæson af frivillige som den tyske bestiger Billi Bierling, der fortsætter hendes arbejde.

I sit kontor i Dilli Bazar havde Liz Hawley også udklip af Reutershistorier og Time-Life-beretninger, ligesom der var detaljerede sammenfatninger, som hun skrev til sin chef på Tiger Tops, Jim Edwards, om, hvad der skete politisk i Kathmandu. Himalayahistorikeren Mikel Dunham så på hendes hylder en dag og indså, hvor virkelig uvurderlige hendes registreringer var som en skridt-for-skridt rapport over Nepals historie efter 1960. Sammen med Lisa Choegyal transkriberede Mikel Dunham Liz Hawleys arkiv og fik det for tre år siden udgivet i to tykke bind, 'The Nepal Scene'.

Bøgerne er uvurderlige referenceværker, fyldt med kendsgerninger, datoer og fascinerende beskrivelser af møder med embedsmænd fra det kongelige palads, ministre, dignitarer på besøg samt analyser af fup og fiduser i Nepals magtkorridorer, fortalt i hendes karakteristiske spydige tone. Som journalist rapporterede Liz objektive kendsgerninger, men mellem linjerne i hendes noter mærker man en dyb hengivenhed til hæderlighed, fri presse og demokrati.

I 1982 befandt Liz Hawley sig forrest i flyet på vej fra Bangkok til Kathmandu sammen med B.P. Koirala, der var på vej hjem efter et hospitalsophold. Hun mindes mødet i et interview med Tsering Dpolker Gurung fra Nepali Times i 2013: "Jeg brugte hele flyveturen til at skrive historien til Reuters og tjekkede igen og igen med BP og Girija for at være sikker på, at jeg fik alle mine facts korrekt, og senere den aften fik jeg en

opringning, at BP var død. Det var et trist øjeblik, for han var en af de få bemærkelsesværdige mænd, vi har haft i Nepal og en politisk leder, der holdt fast ved sine synspunkter." Historien kom på forsiden af The New York Times.

Hendes blå VW-boble var Liz' varemærke, som hun selv kørte rundt til pressekonferencer og interviews med bjergbestigere, indtil trafikken blev for vanskelig. Liz var også formand for The Himalayan Trust, stiftet af Edmund Hillary efter hans første bestigning af Mt. Everest, for at hjælpe Nepal, specielt Sherpafolket.

Liz Hawley var min første journalist-guru, hun var ligefrem, og hun var ude af stand til at forfalde til sjuskethed. Det gjorde hende til en krævende, men effektiv mentor. Jeg plejede at være ferievikar for hende, når hun tog på forlænget sommerferie i de tidlige 1980'ere, og det udsatte mig for første gang for den internationale presse med historier om nepalesisk politik for Reuters og Time – og jeg fik endda problemer med Panchayat myndighederne for nogle af dem.

Liz var utålmodig med folk og gav dem en opsang, hvis hun syntes, at de var dovne, langsomme eller sjuskede. Hun tog sig aldrig sammen til at lære nepali, selv om hun forstod noget af det. Og selv om hun tog detaljerede noter om bjergbestigning, klatrede hun aldrig selv og brød sig ikke meget om trekking.

Liz sagde engang i et profilinterview: "Jeg holder af at se på bjergene, jeg synes, at de er fantastiske, jeg har bare ikke brug for at klatre på dem."

Ikke desto mindre besluttede Nepals regering at ære Liz' bidrag til landet ved at opkalde en 6.182 m bjergtop nær den kinesiske grænse 'Peak Hawley'.

Du kan læse mere om Liz Hawleys liv i "I'll call you in Kathmandu: The Elizabeth Hawley Story" af Bernadette McDonald.

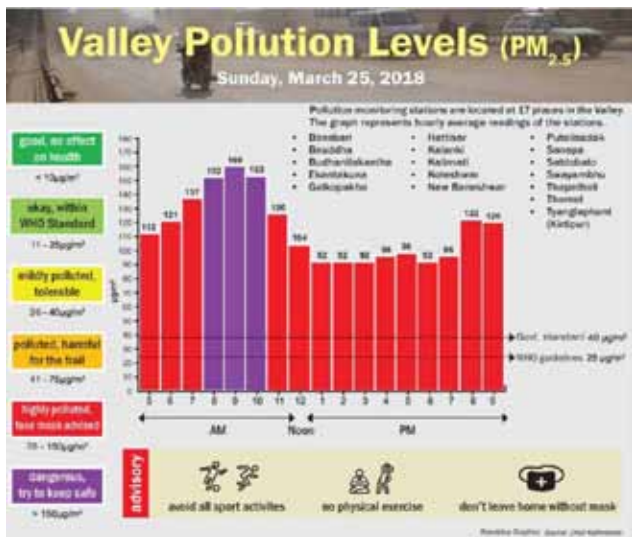
LØST OG FAST

Af Jørgen Rendsvig

LUFTFORURENING

I Kathmandudalen er luften jævnligt svært forurenet. Især om foråret er det galt. Når monsunen kommer, plejer den at rense luften. República bringer hver dag en rapport over gårsdagens tal for partikelforureningen, så man kan se, om alt er godt, eller om ansigtsmaske er anbefalet, eller om helst skal blive indendørs. Der optræder om foråret jævnligt oversigter med store røde partier.

República, 6. april 2018

STRØMAFBRYDELSER

Selv om load shedding har været fortid siden november 2016, kan strømafbrydelser stadig forekomme. Det skete fx i et område i det vestlige Nepal, da vilde elefanter kort før jul ødelagde en mast til en stærkstrømsforbindelse lidt nord for Nepalgunj. I den efterfølgende periode, indtil masten blev repareret, måtte de lokale undvære at have stabil elforsyning.

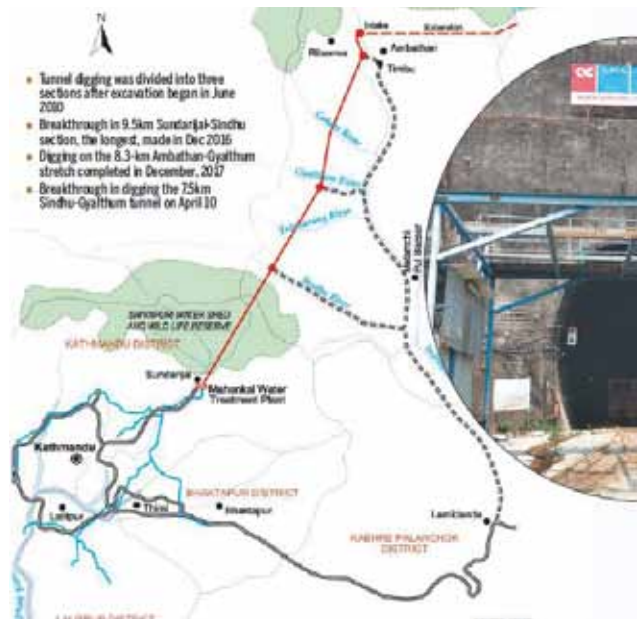
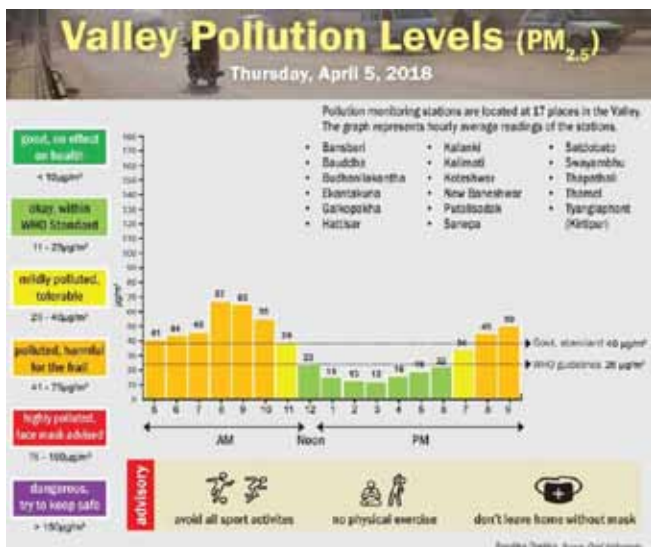
República, 23. december 2017

MELAMCHI-VAND

Den snart endeløse historie om drikkevandsforsyning til Kathmandu-dalen har primo april taget et vigtigt skridt fremad. Der indgår 27,5 km tunnel i projektet, og 10. april nåede borearbejderne igennem, så tunneldelen af projektet nu kun mangler noget betonarbejde i at være færdig. Næste milepæl er, når vandet når frem til vandbehandlingsanlægget i Sundarijal ved foden af Shivapuri, nord for Kathmandu. Herefter følger testning og trykprøvning af rørene, før der lidt efter lidt åbnes for vandet til husholdningerne. Ligesom sidste år håbes der på vand til Dashain.

República, 11. april 2018

HUSES KVALITET

Man regner i Nepal med, at et hus på landet kan holde i 25 år. Men der viser sig noget interessant, når man ser på de godt en million huse, der blev skadet under jordskælvet. Andelen af huse, der er under 20 år, udgør næsten 58% af alle skadede huse. Dvs. at de nye huse er mindre holdbare end de gamle. Man antager, at det er fordi, der ikke er så mange erfarne håndværkere længere. I stedet bliver huse i høj grad bygget af indiske arbejdere, der kommer hurtigt ind og tager hurtigt af sted igen.

República, 12. juni 2017

SKRALD

I den sidste uge af august sidste år blev Chitwan National Park ramt af den oversvømmelse, der også ramte andre dele af Terai langs de større floder fra Himalaya ned mod Ganges. Store mængder af skrald fulgte med flodens vande – plastikflasker, klip-klappere, plastikposer, tøj og meget andet. Nationalparken er jo hjem for næsehorn, elefanter, vilde bøfler og mange andre vilde dyr, der kan blive skadet af affaldet, hvis de spiser det. Men der gik flere måneder efter oversvømmelserne, før en gruppe med udspring i den lokale turistvirksomhed sammen med ansatte i Nationalparken og folk fra hæren tog fat i oprydningen. En lokal sagde, at det så ud som om, en losseplads højere oppe af flodens løb var skyllet fuldstændig væk, og alt indholdet var landet i Nationalparken.

República, 6. november 2017

PARLAMENTSBYGNINGEN

Der har helt tilbage i panchayat-tiden været talt om, at parlamentet skulle have sin egen bygning. Det blev dog ikke til noget, og de forfatningsgivende forsamlinger havde til huse i et konferencecenter i Banashwor – for en husleje på 50 mill. NRP årligt. Nu er der så sat gang i et byggeprojekt, der skal omfatte en række blokke til hhv. underhus, overhus, bibliotek, partikontorer, parlamentets sekretariat og diverse. Der er erhvervet et areal ved Putali Bagaicha, der tidligere har tilhørt militæret.

Kathmandu Post, 13. april 2018

BANKFILIALER

Håndtering af penge er en væsentlig del af et moderne samfunds infrastruktur. Også på dette felt mangler der lidt i Nepal. Af Nepals 753 kommuner har de 644 en eller flere bankfilialer. Men de sidste 109 har slet ingen banker. Det er imidlertid lov, at der skal være en bank i alle kommuner, så Nationalbanken har talt dunder til banker og er rede til at give bøder, hvis banker ikke kommer i mål inden sommeren.

República, 22. marts 2018

Banks in local units	
Number of local units with bank presence	352
Number of local units with a commitment from a bank to open a branch office	292
Number of local units where banks have not shown any commitment to go	109
Number of total local units	753

Source: Nepal Rastra Bank, as of mid-February

UDFLYTNING

Etableringen af de syv nye provinser indebærer bl.a., at administrative opgaver skal overføres fra regeringen i Kathmandu til de nye provinser. Desuden har etableringen af større lokale enheder ('kommuner') gjort, at flere opgaver skal løses på dette niveau. Der er nu etableret en database med 86.000 offentligt ansatte. Database skal være redskabet til at få placeret den rigtige mængde medarbejdere med de rette kompetencer i de stillinger, der i den nye struktur er placeret de lidt mere decentrale steder. Ikke nogen nem opgave. Opgaven søges i første række løst ved, at medarbejderne vælger selv, i anden række ved at de resterende medarbejdere beordres til at flytte til den nye arbejdsplads. I tredje række er det hensigten at afskedige de medarbejdere, der vedblivende er i overtal i Kathmandu, og som nægter at lade sig forflytte. Der tales om udflytning af 35.000 medarbejdere.

República, 6. november 2017

FIRE ARRESTERET FOR AT HAVE SLAGTET EN KO

Politiet har arresteret fire personer i Jyotinagar, Bijayapur landkommune, vest for Lumbini i Kapilvastu-distriktet. Arrestationerne blev foretaget om natten på grundlag af et tip om, at nogle mennesker i landsbyen havde slagtet en ko. Politiet arresterede den 70-årige Hum Bahadur Rana med 30 kilo oksekød. Afhøringen afslørede, at Rana havde skjult et en større mængde oksekød, hvad han også tilstod. Tre af Ranas medskyldige blev arresteret den efterfølgende lørdag, oplyser politiet.

República, 26. marts 2018

Jørgen Rendsvig er sekretær i Dansk-Nepalesisk Selskabs bestyrelse og uddannet cand. mag. i samfundsfag og historie.

EFTER SKÆLVET: GENOPBYGNING OG LOKALPOLITIK I MANASLU

Tekst og foto: Rune Bolding Bennike

Kutang og Nubri ligger i bjergene i det nordlige Gorkha kun 30 km fra jordskælvets epicenter

Den 25. april 2015 rystede et jordskælv på 7,6 Richter som bekendt Himalaya. I løbet af de følgende måneder blev det første jordskælv efterfulgt af en række efterskælv, der tilsyneladende aldrig ville holde op, og som holdt mange i en vedvarende tilstand af frygt. Kort efter det oprindelige jordskælv lovede det internationale samfund på en donorkonference over 4 milliarder USD til genopbygning. Ikke desto mindre kan genopbygningen efter katastrofen i Nepal i høj grad beskrives som indbegrebet af langsommelighed og inaktivitet. Det varede næsten et år, før regeringen for alvor begyndte at udbetale genopbygningsmidler, og udbetalingerne fortsætter den dag i dag - over to år efter, at midlerne blev lovet. Manglen på hurtig handling fra regeringens side har fået mange kommentatorer - journalister og akademikere - til at beskrive genopbygningen enten som en tilstand af inaktivitet eller som et eksempel på græsroddernes modstandskraft overfor katastrofe og forsømmelse. I denne artikel benytter jeg observationer fra Kutang og Nubri, der ligger i bjergene i det nordlige Gorkha (kun 30 km fra jordskælvets epicenter) til at argumentere for, at ingen af disse beskrivelser er helt korrekte. Selv i dette fjernliggende og utilgængelige område var der efter katastrofen en høj grad af aktivitet, der bekræfter ideen om græsroddernes ukuelighed.

I denne artikel udforsker jeg anatomien af "efterskælv". I kølvandet på katastrofen, mens nødhjælp og genopbygningsassistance strømmede til Nepal, fandt en lang række politiske og økonomiske, personlige og sociale forandringer sted. Andre steder i verden har man - efter lignende katastrofer - beskrevet dette som 'et andet jordskælv', en 'tsunami efter tsunamien'. Som sådanne udtryk indikerer, kan størrelsen af ændringer efter katastrofen let forstås som værende på niveau med katastrofen selv. Efterskælv fremskynder, intensiverer og ændrer undertiden eksisterende sociale strukturer og forandringsprocesser. For at give et indlysende eksempel banede efterskælv vej for at færdiggøre Nepals nye kontroversielle forfatning, efter syv år med politisk dødvande. Denne artikel skitserer noget af efterskælvets dynamik gennem en række førstehåndsobservationer og en analyse af den aktuelle debat. Som jeg illustrerer, er disse dynamikker mindre forudsigelige, end hvad gængse beskrivelser af postkatastrofesituationer ofte prøver at fortælle os.

Mens der 'Intet sker': Den offentlige debat efter skælv

Som man kunne forvente, gav jordskælv anledning til en omfattende debat blandt Nepal-antropologer og andre engagerede intellektuelle og journalister. En stor del af debatten var yderst følsom overfor de kom-

plekse processer, der løbende udfoldede sig. Vi blev mindet om den kendsgerning, at jordskælv også var et classeskælv, der generelt ramte de fattige (som de migrantarbejdere, der bor i usikre hostels i Gongabu i udkanten af Kathmandu) hårdere end de rige, om de forskellige kilder til og former for ukuelighed, der viser sig efter katastrofen og de potentielle faldgruber, der ligger i at hylde det nepalesiske folks ukuelighed snarere end at vise regeringens forsømmelser og om den vanskelige balance, der ligger i at vælge, om man skal arbejde med eller uden om regeringen i forbindelse med nødhjælp og genopbygning.

På trods af disse gode refleksioner stod store dele af debatten i klar modsætning til det, jeg oplevede i det nordlige Gorkha. En af de ting, jeg fandt mest slående, var de vedvarende historier om, at der i virkeligheden ikke foregik nogen genopbygning i Nepal. Eksempelvis blev deltagerne i en rundborde diskussion ved Sydasienskonferencen i Madison i oktober 2015 ved med at gentage klagen - der var fremherskende i nepalesiske og internationale nyhedsmedier - over, at ingen af de over 4 mia. USD, der blev lovet den nepalesiske stat af internationale donorer og som var beregnet på genopbygning efter jordskælv, var blevet distribueret endnu. Selv om dette helt sikkert var både sandt og problematisk på det tidspunkt, syntes mange mennesker at

ligestille denne inaktivitet fra statslig side med en total mangel på aktivitet. Dette er imidlertid langt fra sandt.

En note om mit udgangspunkt

Mit udgangspunkt for at skrive dette er personligt. Det var aldrig faldet mig ind, at jeg – pludseligt – skulle reflektere over katastrofer og forske i forandringer efter katastrofer. Men jeg var i Kathmandu, da jordskælvet ramte. De historier, jeg fortæller i denne artikel, bygger på min erfaring. Det tog mig – ligesom mange andre – flere dage at orientere mig igen, dybt rystet efter skælvet. Jeg var bange, ligesom alle andre, og havde brug for at finde ud af, hvad der var sket, og hvad der foregik. Da først min frygt fortog sig, kom jeg i kontakt med nogle venner fra det forskningsprojekt om turismeudvikling i det nordlige Gorkha, som jeg var i gang med. De var i Kathmandu og allerede i fuld sving med at ringe til venner og familie. Nogle steder var telefonforbindelserne ødelagt, andre steder var de aldrig blevet etableret, men her og der var mine venner i stand til at få nyheder fra området. Med base i min ven Sonams trekkingbureau begyndte vi at indsamle denne information mere systema-

tisk. I de følgende seks uger arbejdede vi tæt sammen. Vi blev klar over, at vi havde den bedste information om dette afsidesliggende område på det tidspunkt. Så vi oprettede online-regneark med strukturet og opdateret information fra Manaslu Conservation Area. Gennem vores lokale forbindelser forsøgte vi at matche de lokale behov med den tilgængelige hjælp, og da de store nødhjælpsorganisationer næsten en måned efter jordskælvet endelig kom op i omdrejninger, videregav vi så megen information, som vi overhovedet kunne.

Nødhjælp og distributionspolitik: 'Det handler om logistik'

Miljøet efter katastrofer kan skabe en resourceboble, hvor behovet for at bruge penge og for at vise effektivitet over for donorerne let kan overskygge overordnede overvejelser om koordination, lokalt ejerskab og ægte behov i nødhjælpsens hellige navn. I kraft af de meget håndgribelige infrastrukturelle udfordringer, der er forbundet med at få hjælp til området, blev det nordlige Gorkha ofte beskrevet som et område, der 'endnu ikke var nået' af nødhjælp. I tråd med dette blev nødhjælpsarbejdet fra starten af håndteret som

primært et teknisk spørgsmål og italesat i termer som terræn, infrastruktur og muligheder for at levere ressourcer ind i området. Selv om dette er åbenlyse og rimelige emner i en Himalayasammenhæng, overskyggede de andre – sociale og politiske – overvejelser i meget af nødhjælpsarbejdet. Det bjergrige miljø i det nordlige Gorkha udgjorde en væsentlig hindring i fordelingen af nødhjælpsmaterialer. Det er imidlertid ikke det samme som inaktivitet eller at der ingen genopbygning fandt sted. Faktisk var genopbygningen af huse godt i gang her allerede inden for få uger efter det første jordskælv. I et område, hvor statens tilstedeværelse altid har været temmelig tynd, blev en kombination af lokalt initiativ og ikke-statslige netværk på tværs af landegrænser straks mobiliseret for at skaffe midler til nødhjælp og genopbygning uden for de formelle initiativer, der forestås af staten eller internationale nødhjælpsorganisationer.

Ca. tolv dage efter, det første jordskælv ramte Himalaya, havde min ven Nyima rejst midler hos en gruppe tyske donorer til at skaffe nødhjælpsmaterialer til Bihi Village Development Committee og til

De lokale var hurtigt i gang med genopbygningen

nærmere at undersøge situationen i dette område. Bihi havde aldrig været forbundet til mobiltelefonnetværkene, der dækkede det meste af Budhi Gandaki-floddalen, og der var ikke megen information om området i Kathmandu. Derfor vidste vi ikke, hvad der ventede os, da vi steg ombord på helikopteren dertil – min vens hjem. De følgende seks dage i området var utroligt instruktive. Vi oplevede en stor forskel mellem områdets specifikke behov og de generelle forestillinger om nødhjælps-behov, der florerede i Kathmandu, og vi observerede på første hånd det problematiske møde mellem fordeling af nødhjælpsmidler og lokal politik.

På det tidspunkt var bølgebliktage og konstruktionen af halvpermanente huse hovedfokus for de fleste nødhjælpsorganisationer. Mindelser om de uforglemmelige billeder af katastrofeofre i Haiti og andre steder, mennesker der levede i årevis under lasede presenninger efter andre katastrofer skærpede dette fokus, og den forestående monsun gav en klar følelse af, at det hastede. Imidlertid var denne forestilling og dens fremstilling af behov i direkte modstrid med realiteterne i det nordlige Gorkha. Her havde mange allerede genopbygget deres huse, da vi ankom, kun 12 dage efter det første skælv. Husene blev hurtigt genopført på lokalt initiativ, da de var lavet af lokale materialer - træ og opstabilede sten uden mørtel. Der var ikke brug for megen støtte udefra til dette. Hver landsby syntes at have nogen, der havde tilstrækkelig viden til at stå for genopbygningen. Da vi ankom til Bihi, var en gruppe på omkring ti mand samlet og i gang med at genopbygge skadede huse i hastigt

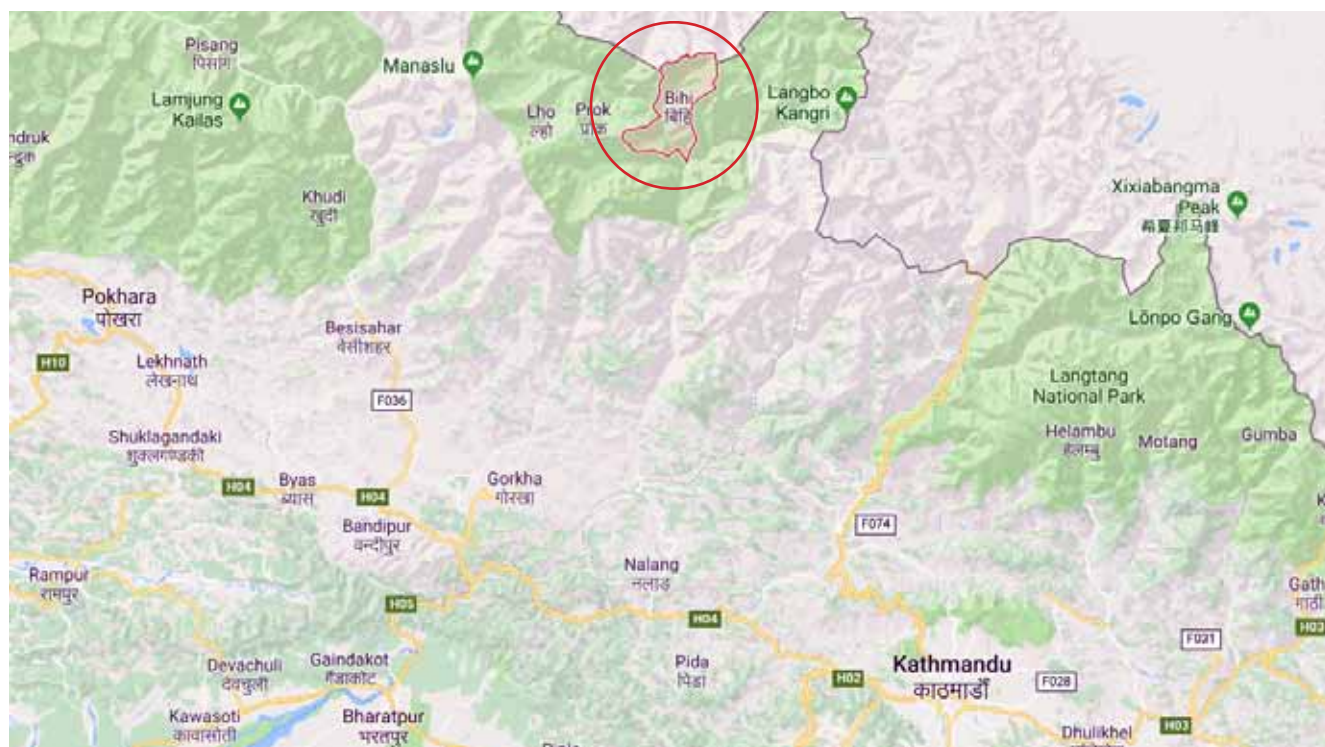
tempo. Sendingerne af bølgeblik blev budt velkommen som erstatning for udtjente eller ødelagte tage af træplanker eller skifer, men det var ikke afgørende. De fleste huse ville være egnede til beboelse længe før regntiden, uanset hvad.

Der var imidlertid andre problemer. Skønt afsidesliggende egne almindeligvis bliver anset for steder, hvor man er selvforsynende med fødevarer, har Manaslu historisk set været præget af en høj grad af handel og mobilitet. Da jordskælvet havde udløst en række større jordskred, var stien, der udgjorde livlinen til området, blevet afbrudt. Der var mangel på de fødevarer, der plejede at blive bragt fra butikkerne i Arughat tre dages vandring længere nede i dalen. Endnu havde folk lokale lagre af fødevarer (fx majs, byg, hirse, kartofler) at overleve på, men deres beholdning af ris, linser, salt, te og mælkepulver blev hurtigt brugt op. Alt, hvad der kom op til området, måtte transporteres i helikopter, en proces, der var både dyr og ineffektiv. Derfor blev en genåbning af stien prioriteret højere end nødhjælpsmaterialer af folkene i området.

Fordelingen af de nødhjælpsmaterialer, der sivede til Bihi, lastet på små helikoptere, var en kompliceret politisk affære. Da der ikke havde været afholdt lokalvalg i næsten to årtier, var der ikke nogen formelle lokale myndigheder at henvende sig til. En lokal leder og tidligere formand for landsbyen havde – sagde de vedholdende rygter – benyttet dette vakuum til at gøre Bihi til sit eget lille kongedømme, hvor han 'spiste' de udviklingsmidler, der blev kanaliseret gennem statsadministrationen, og han

kontrollerede den lokale politik med hård hånd. Da jordskælvet kom, var han imidlertid på hospital i Kathmandu og derfor uden af kontakt med, hvad der foregik i byen. Uden leder og formelle autoritetsstrukturer på plads kaldte fordelingen af eksterne nødhjælpsressourcer på lokal institutionel fornyelse. Da vi ankom, var der blevet etableret en selvbestaltet gruppe af landsbyboere, som havde taget ansvar. Gruppen bestod delvis af folk, der var i opposition til det gamle styre i landsbyen. Det virkede som om, katastrofens efterskælv udgjorde en chance for dem for at profilere sig selv som nogen, der arbejder for det fælles bedste for landsbyen. Med stor energi kastede gruppen sig over den komplicerede opgave at foretage en fair fordeling af de sparsomme rationer af ris, linser, kiks, nudler og presenninger. De spørgsmål, de stod over for, var mange og højst politiske. Skulle tingene fordeles ligeligt til de lokale beboere eller på grundlag af deres behov? Skulle husstandene eller individerne være den grundliggende enhed for fordelingen? Hvad var det rigtige tidspunkt at begynde fordelingen på? Og hvordan skulle en fair fordeling sikres, når ressourcerne ankom lidt efter lidt, til forskellige steder på tværs af området og ofte uden, at nogen vidste besked på forhånd?

Mens håndteringen af de indstrømmende materialer var en kompliceret politisk affære for landsbyen, var det primært et logistisk spørgsmål for f.eks. World Food Programme, der en dag dukkede op med en større leverance af ris, og i en støvsky fik afleveret deres sække. Hele operationen var rammesat udelukkende som et spørgsmål om mest effektivt at hælde ressourcer

Det bjergrige miljø i det nordlige Gorkha udgjorde en væsentlig hindring i fordelingen af nødhjælpsmaterialer. Ønsket om at få genetableret stien stod højt på ønskesedlen

World Food Programme ankommer med leverancer af ris

ind i et utroligt udfordrende område, mens alle refleksioner omkring det komplicerede sociale, politiske og økonomiske landskab, som ressourcerne blev bragt ind i, syntes fejlet væk.

Genopbygning: muligheder for godt arbejde

Jordskælvet skabte nye muligheder for fundraising og åbnede fjernere områder som det nordlige Gorkha for en mængde nye organisationer og for en stigende strøm af ressourcer. Efter det indledende fokus på logistik og nødhjælp flyttede opmærksomheden sig til genopbygning. Mens regeringens National Reconstruction Authority kun langsomt – og lammet af politiske konflikter – bevægede sig hen mod en uddeling af genopbygningsmidlerne, benyttede andre organisationer lejligheden til at udvide deres aktiviteter i det nordlige Gorkha; blandt disse var kristne organisationer som World Vision, Christian Relief Service og Mountain Child. Da jeg var i området i november og december 2016, var tilstrømningen af ressourcer og behovet for at bruge penge særdeles tydeligt. Presenninger fra Christian Relief Service lå i høje stakke i mange huse; World Vision havde lige afsluttet uddelingen af 45.000

RS i kontanter til hver husstand i området; og Mountain Child havde oprettet en børnehave i Samagaon og arbejdede på genopbygningen af en skole i Ghap. For disse organisationer havde jordskælvet budt på nye muligheder for at gøre 'godt arbejde' i området. Som grundlæggeren af Mountain Child åbenhjertigt sagde i en appel om midler kort efter jordskælvet, så gav situationen "en enestående mulighed for at åbenbare Guds omfattende nåde til områder, der hidtil kun har kendt til martyrier ... nu er tiden inde til at hejse Guds flag på verdens top". Det er vanskeligt at forudse konsekvenserne af en sådan sammenkædning af katastrofe-genopbygning og kristen missionsvirksomhed i et samfund af tibetanske buddhister, men at dømme ud fra lignende tilfælde andre steder, kan de være gennemgribende.

Lokalt gav strømmen af ressourcer dog også nye muligheder. De organisationer, der udvidede deres aktiviteter, havde brug for nye lokale ansatte. Her satte katastrofens efterskælv skub i en igangværende forandringsproces. Gode sprogkundskaber, især i engelsk, var allerede før jordskælvet en vej til mobilitet blandt unge, fx gennem beskæftigelse som trekking-guider. Efter

jordskælvet blev mange af disse unge tilbudt stillinger som lokale 'koordinator' eller 'mobiliserer' i forskellige genopbygningsprojekter. For nogle var det pludseligt muligt at tjene en hæderlig løn for meget lidt arbejde, mens de kunne blive i landsbyen og kun lejlighedsvis besøge Gorkha eller Kathmandu for at aflægge rapport eller deltage i 'training' events. Min ven Nyima, der rejste med mig til Bihi efter jordskælvet, bevarede forbindelsen til de tyske donorer. Som ansat i det nydannede tysk-finansierede Initiative Nepal Kids fører han nu tilsyn med konstruktionen af en skole i Bihi og deler sin tid mellem Kathmandu og Bihi. En anden ven Tashi, der tog med mig til Bihi i slutningen af 2016, havde lige afsluttet en tidsbegrænset kontrakt med World Vision, og hans ven, Yeshe, som vi mødte på vejen, arbejdede for en lokal NGO, der havde kontrakt med Christian Relief Service om at udføre genopbygningsarbejde i området. Disse kvikke unge drenge, der alle var erfarne trekking-guider, havde således fundet nye muligheder i efterskælvet.

I Bihi satte efterskælvet generelt fart i allerede eksisterende projekter. Da jeg vendte tilbage i november 2016 var ændringerne klart synlige: vandkraftanlægget, der var

Der arbejdes på en fair fordeling af fødevarer og presenninger

blevet ødelagt af jordskælvet, var blevet genetableret og leverede en stabil elforsyning til landsbyen; der var lavet vandhaner i alle bydele, og alle husholdninger havde fået toilet; der var etableret en ny stor sundhedsstation, og såvel en skolebygning som et privat hotel var under opførelse. Sidst, men ikke mindst var der blevet rejst et mobiltelefonårn lige efter jordskælvet, så denne del af floddalen, via telenettet, nu også var forbundet med verden udenfor. Mange af disse udviklingsprojekter havde ligget som planer længe før jordskælvet, men var, i hastværket med rekonstruktionsarbejdet efter jordskælvet, pludselig blevet realiseret.

Også i Kathmandu opstod der nye muligheder. Sonam – fra hvis kontor vi straks efter katastrofen begyndte at koordinere hjælpearbejdet i det nordlige Gorkha – var nu dybt involveret i genopbygningsarbejdet. Et stykke tid efter jordskælvet registrerede han det hjælpenetværk, vi havde etableret, som en NGO, Tsum Nubri. Selv om Sonam allerede før jordskælvet kørte en succesfuld trekking-virksomhed, havde efterskælvet placeret ham i en unik position. Han var udannet som nødhjælpsarkitekt fra et euro-

pæisk universitet, og med en omfattende erfaring som aktivist for bevarelse af den kulturelle arv i bjergområderne er Sonam blevet en nøgleperson for genopbygningsprojekter både i og uden for Manaslu-området. I januar 2016 havde hans kontor tilsyn med seks genopbygningsprojekter vedrørende skoler og sundhedsstationer i Manaslu – nogle med det fulde ansvar, andre på konsulentbasis. I november 2016 var adskillige projekter herudover blevet føjet til Sonams kundeportefølje. Sonam lejer nu kontoret over for indgangen til sit trekkingbureau i Boudha til NGO'en, og indtjeningen fra de forskellige projekter har gjort det muligt for ham at ansætte flere venner såvel som nogle få, tidligere frivillige. I alt sit arbejde har Sonam måttet kæmpe mod en hårdnakket holdning fra regeringens side til, at al genopbygning involverer jernbeton. Hans design af skolen i Bihi bliver nu brugt som modekseksempel på jordskælvsikker genopbygning i lokale materialer, men der var megen bureaukratisk modstand, før han kom dertil.

Efterdønninger

De oplevelser fra tiden efter katastrofen, der er beskrevet i denne artikel, viser at ef-

terskælvet rummer mange udviklingsmuligheder samt konsekvenser, der strækker sig langt ud over de umiddelbare årsag-og-virkning-sammenhænge. Så længe efterskælvet fortsætter med at give efterdønninger i det nepalesiske samfunds politiske, økonomiske og sociale struktur, kan der altså ikke drages nogen håndfaste konklusioner. Uanset, hvordan processen former sig de kommende år, er det dog indlysende, at der foregår en hel masse forskellige ting 'i genopbygningens navn' - selv mens staten angiveligt ingenting gør. Den forøgede strøm af ressourcer til landsbyerne i Himalaya hæver indsatserne og de mulige gevinster i eksisterende politiske spil. Muligheder opstår for dem, der er til stede på det rette sted, på det rette tidspunkt eller som forstår at indtage den rette position i kølvandet på begivenhederne. Andre kan blive overhalet af udviklingens nye spor eller lande i sprækkerne mellem genopbygningsprogrammerne. Som interesserede i Nepal og Himalaya er vi nødt til at holde nøje øje med disse processer og deres potentielt ulige følger i de kommende år.

Dette er en bearbejdet udgave af en artikel, der oprindeligt har været publiceret i tidsskriftet Himalayan.

Rune Bolding Bennike er postdoc ved Københavns Universitet, hvor han forsker i politisk økonomi i Himalayaregionen. Han befandt sig på et feltstudie i Nepal, da jordskælvet fandt sted. Rune Bolding Bennike har de seneste år skrevet flere artikler om Nepal.

Der kom hjælp fra mange sider. Måske for meget af noget og for lidt af noget andet

Smil til fotografen

ARRANGEMENTSKALENDER

Afsender:
Dansk-Nepalesisk Selskab,
Kongensgade 17A,
3550 Slangerup

AARHUS

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2,
8000 Aarhus C, hvis ikke andet er nævnt

Lørdag den 1. september 2018, kl. 18.00

Dal Bhat aften

Fristedet Skæring, Plantagevej 14, 8250 Egå Pris 60 kr.

Søndag den 16. september 2018, kl. 10.00

Vandring på vandskellet

- en søndag ved Gudenåens og Skjernåens kilder
Mødested: Vandskellet 8, 7173 Vonge

Onsdag den 26. september 2018, kl. 19.00

Den primære sundhedstjeneste i Nepal

Per Kallestrup, læge og grundlægger af Center for Global
Sundhed ved Aarhus Universitet

Torsdag den 18. oktober 2018, kl. 19.00

Valg og demokrati - og hvad så?

Jørgen Rendsvig, politisk iagttager og bestyrelsesmedlem i
Dansk-Nepalesisk Selskab

Torsdag den 15. november 2018, kl. 19.00

Dansk bjergbestigning i Himalaya

Lars Gundersen, formand for Dansk-Nepalesisk Selskab

KØBENHAVN

Møderne afholdes i Kulturstation Vanløse,
Frode Jakobsens Plads 4, 1., 2720 Vanløse

Onsdag den 12. september 2018, kl. 19.30

Tiji-festivalen i Mustang

Hans Hjordt Hansen, rejseleder og datalog

Mandag den 1. oktober 2018, kl. 19.30

Bestigning af Everest

Jens Chr. Trolle, bjergbestiger

Torsdag den 1. november 2018, kl. 19.30

Valg og demokrati - og hvad så?

Jørgen Rendsvig, politisk iagttager og bestyrelsesmedlem i
Dansk-Nepalesisk Selskab

